

OECD360

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

2015

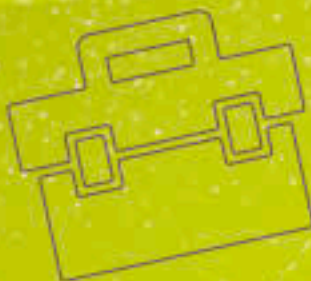
• Zelený rast

• Vzdelanie

• Blahobyt

• Práca

• Regionálne
zameranie

• Rozvoj

Ako sa darí Slovensku?

• Hospodárstvo

• Štatistika

• Sociálna
kríza

• Poľnohospodárstvo

Spoznajte publikácie a služby OECD

www.oecd.org/bookshop

www.oecd-ilibrary.org

www.youtube.com/OECDiLibrary

www.twitter.com/OECD_Pubs

www.facebook.com/OECDPublications

Obsah

Ako sa darí **Slovensku?**

04	Úvodné slovo generálneho tajomníka OECD Angela Gurríu	26	Blahobyť na Slovensku
06	Slovensko a OECD	29	Každý región môže byť úspešnejší, ak sa bude riadiť efektívne
09	Slovensko v číslach	33	Rastúci význam vzdelávania a zručností
13	Hospodárstvo Cesta k rastu 	37	Meranie pokroku v oblasti zeleného rastu
17	Tvorba väčšieho počtu a kvalitnejších pracovných miest 	41	Výhľad pre poľnohospodárstvo Nasýtiť svet
21	Od finančnej krízy k sociálnej kríze 	45	Vývoj Produktivita ako výzva

OECD360

Zhrnutie

Brožúra OECD360 vám ponúka najnovšie analýzy a údaje z vlajkových publikácií OECD. Množstvo ilustrácií znázorňuje aktuálne najdôležitejšie problémy.

• **Vzdelávanie, zamestnanosť, ochranu životného prostredia, regionálny rozvoj, poľnohospodárstvo, hospodársky rast, finančná kríza a jej dôsledky pre spoločnosť a rozvoj:** 8 tém, ktoré sumarizujú situáciu vašej krajiny i celej medzinárodnej scény.

Každý článok dopĺňajú dve strany grafických znázornení so zvýraznenými údajmi OECD prevzatými z pôvodných publikácií – prevzatie zdrojových údajov pre každé grafické znázornenie umožňuje program Statlinks.

• **Priblíženie vašej krajiny:** stránky „Vaša krajina v číslach“ a Index lepšieho života vám umožnia zistiť jej postavenie voči priemeru OECD pomocou rôznych ukazovateľov v oblasti hospodárstva, zamestnanosti, blahobytu, daní a environmentálneho správania.

• **Vy a OECD:** Každý členský štát je reprezentovaný v OECD stálou misiou na čele s veľvyslancom – stálym predstaviteľom. Stála misia SR pri OECD sa podieľala na príprave tej časti brožúry.

Úvod

O OECD

Poslaním Organizácie pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD) je podporovať stratégie zlepšovania hospodárskeho a sociálneho blahobytu ľudí na celom svete. OECD je fórum, v rámci ktorého vlády spolupracujú pri hľadaní riešení spoločných problémov, vymieňajú si skúsenosti a identifikujú osvedčené postupy na podporu lepších stratégií pre lepší život. Už viac ako 50 rokov OECD pomáha vytvárať globálne normy, medzinárodné konvencie, dohody a odporúčania v takých oblastiach, ako je riadenie a boj proti podplácaniu a korupcii, podniková zodpovednosť, rozvoj, medzinárodné investície, dane a životné prostredie. Motiváciou OECD v jej snahe o naplnenie svojej vízie silnejšej, transparentnejšej a spravodlivejšej svetovej ekonomiky a spoločnosti je spolupráca, dialóg, konsenzus a vzájomné hodnotenie.

Členmi OECD sú: Austrália, Belgicko, Česká republika, Čile, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Island, Izrael, Japonsko, Kanada, Kórea, Luxembursko, Maďarsko, Mexiko, Nemecko, Nórsko, Nový Zéland, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Slovenská republika, Slovinsko, Spojené štáty, Španielsko, Švajčiarsko, Švédsko, Taliansko, Turecko a Veľká Británia. Na práci OECD sa podieľa aj Európska únia. OECD vedie prístupové rozhovory s Kolumbiou, Lotyšskom a Ruskou federáciou*. Spolupracuje aj s viac ako 100 ďalšími ekonomikami vrátane kľúčových partnerov, ktorými sú Brazília, Čína, India, Indonézia a Južná Afrika.

www.oecd.org/about

* Aktivity týkajúce sa procesu prístupu Ruskej federácie do OECD sú nateraz pozastavené.

Hlavné zdroje OECD

Internetová stránka OECD:
www.oecd.org
www.oecd.org/Slovakia

Publikácie a údaje OECD:
www.oecd-ilibrary.org
 a data.oecd.org/

Časopis OECD Observer:
www.oecdobserver.org/

Blog OECD:
www.oecdinsights.org

Zapojte sa

Fórum OECD:
www.oecd.org/forum

Globálna parlamentná sieť OECD:
www.oecd.org/parliamentarians

Twitter: @OECD
 #OECD360

Facebook:
www.facebook.com/theOECD

Online verzie sú dostupné na:
OECD.Bookshop@oecd.org

**V prípade záujmu o
 objednanie tlačenej verzie
 sa obráťte na
OECD.Bookshop@oecd.org**

Názory vyjadrené a tvrdenia uvedené v tejto publikácii nemusia nevyhnutne odrážať oficiálne stanoviská OECD alebo jej členských štátov. Zaradenie akýchkoľvek materiálov z externých zdrojov alebo akýchkoľvek hypertextových prepojení na externé internetové stránky neznamená, že OECD podporuje alebo nesie zodpovednosť za názory, myšlienky a informácie uvedené v tomto dokumente. V prípade akýchkoľvek nezrovnalostí medzi originálnym materiálom OECD a jeho prekladom sa za platný považuje iba text originálneho materiálu.

Táto publikácia a akákoľvek mapa v nej uvedená sa používajú bez toho, aby bolo dotknuté postavenie alebo suverenity akéhokoľvek územia, vymedzenie medzinárodných hraníc a územia a názov akéhokoľvek územia, mesta alebo oblasti.

Štatistické údaje za Izrael poskytujú a zodpovednosť za ne nesú príslušné izraelské orgány. OECD používa tieto údaje bez toho, aby bolo dotknuté postavenie Golanských výšin, východného Jeruzalema a izraelských osád na západnom brehu rieky Jordán podľa podmienok medzinárodného práva.

Reprodukcia reklám v tejto publikácii neznamená, že OECD akýmkoľvek spôsobom podporuje produkty alebo služby v nich uvedené. Zmienka o konkrétnych spoločnostiach alebo určitých produktoch neznamená, že ich odporúčame prednostne pred inými produktmi podobného charakteru, o ktorých sa nezmieňujeme. Všetky ochranné známky, logá, servisné ochranné známky, kolektívne známky, práva na priemyselný vzor, práva na ochranu osobnosti alebo podobné práva, ktoré sú uvedené, použité alebo citované v tejto brožúre, sú majetkom ich príslušných vlastníkov.

Predslov

Udržateľný a inkluzívny rast: náš cieľ

Angel Gurría
generálny tajomník OECD
©OECD

Kriza sa ešte neskončila. Rast sa obnovuje, ale veľmi pomaly, nezamestnanosť klesá, avšak nie dostatočne, obavy vyvoláva narastajúca nerovnoprávnosť v našich spoločnostiach a pokles dôvery k vládam a demokratickým inštitúciám. Vlády musia rýchlo vytvoriť súbor stratégií, ktoré zabezpečia pokrok vo všetkých týchto oblastiach, aby sa zaistilo, že nezídeme zo správnej cesty udržateľnosti a inkluzívneho rastu.

OECD má jedinečné postavenie, aby pomohla vládam vyriešiť tento zložitý problém, pretože už viac ako polstoročie poskytuje údaje a analýzy zo všetkých oblastí, ktorými sa vlády musia zaoberať, či už ide o poľnohospodárstvo, nezamestnanosť, vzdelávanie, zdravie, životné prostredie, financie alebo verejnú správu.

Stratégia nie je sama o sebe cieľom – zmyslom lepších stratégií je zabezpečiť lepší život pre našich občanov. OECD môže vládam ukázať nielen to, ako sa rôznym sektorom darí v ich vlastných štátoch, ale aj to, aká je situácia v ostatných krajinách, a spoločne môžeme využiť tieto informácie na určenie osvedčených postupov, ktoré nám môžu pomôcť pri vytváraní lepších stratégií.

OECD360 zhromažďuje výber najnovších zistení OECD týkajúcich sa kľúčových problémov, ako sú pracovné miesta, nezamestnanosť, rast a vzdelávanie, ako aj celkový obraz ekonomiky a blaha ľudí v jednotlivých krajinách. Ponúka vnútroštátne údaje a uvádza ich z rôznych uhlov pohľadu v porovnaní s celkovým kontextom OECD. Brožúra OECD360 nám tiež umožňuje vidieť vzájomné súvislosti medzi rôznymi oblasťami – napríklad ukazuje situáciu školstva v príslušnej krajine v porovnaní s ostatnými členskými štátmi, ale aj to, že vzdelanie je kľúčom k možnosti nájsť si v čase vysokej nezamestnanosti dobré zamestnanie.

Táto publikácia ponúka najnovšiu analýzu OECD do budúcnosti v rôznych kľúčových oblastiach, pričom poskytuje najnovšie

odporúčania organizácie o tom, ako riešiť niektoré z najpálčivejších problémov, ktorým čelia naše spoločnosti: Ako zamerať sociálnu podporu na tých, ktorí ju skutočne potrebujú, a zabezpečiť, aby fiškálna konsolidácia neohrozila zabezpečenie a kvalitu kľúčových služieb, akými sú zdravotníctvo a školstvo? Ako vytvoriť viac pracovných príležitostí a lepšie pracovné miesta a podporovať tie zručnosti, ktoré si trh práce bude v blízkej budúcnosti vyžadovať? Ako podporiť model rastu, ktorý vytvára príležitosti pre všetkých a nikoho neznevýhodňuje? Ako prejsť na hospodárstvo s nízkymi emisiami a priaznivé voči životnému prostrediu, ktoré zlepši náš životný štandard bez toho, aby ohrozilo budúce generácie?

” **Pre OECD je ctou pracovať pre Slovensko a spolupracovať s ním. Spoločne môžeme vytvoriť lepšie stratégie pre lepší život tu i na celom svete.** “

Tieto otázky sú dôležité pre všetky vlády. OECD spolupracuje so svojimi členskými a partnerskými štátmi pri hľadaní riešení týchto problémov, pričom využíva nebývalé možnosti, ktoré ponúka lepšie prepojený svet.

Úprimne dúfam, že komplexný pohľad, ktorý ponúka tento nový produkt o ekonomike a spoločnosti Slovenska spojením mnohých oblastí našej práce o vašej krajine, prispeje k zlepšeniu nášho spoločného chápania podpory blahobytu. Pre OECD je ctou pracovať pre Slovensko a spolupracovať s ním. Spoločne môžeme vytvoriť lepšie stratégie pre lepší život tu i na celom svete.

Angel Gurría
Generálny tajomník OECD

Miroslav Lajčák
Podpredseda vlády a
minister zahraničných
vecí a európskych
záležitostí SR

2012, Bratislava – Oficiálna fotografia
Miroslav Lajčák – podpredseda vlády a minister zahraničných
vecí a európskych záležitostí SR
© Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Slovensko v OECD

Slovensko si tento rok pripomenie **15 rokov od pristúpenia** k Organizácii pre hospodársku spoluprácu a rozvoj. Tento moment bol dôležitým krokom na našej ceste ekonomických i politických reforiem. OECD bola pre nás od počiatku inšpiratívnou platformou na získavanie skúseností, námetov a odporúčaní pri doladovaní reformných opatrení.

Počas uplynulých rokov prešlo Slovensko dynamickou politickou, sociálnou a hospodárskou premenou, ktorú môžeme s určitým zadosťučinením označiť za **úspešný príbeh**. Slovensko je dnes rešpektovaným partnerom a je súčasťou najužšieho jadra európskej integrácie. Tento príbeh sa však nekončí, naopak stoja pred nami nové výzvy, ktorým môžeme efektívnejšie čeliť ako člen OECD.

Hospodárska a finančná kríza poukázala na nevyhnutnosť riešiť problémy spoločným koordinovaným prístupom. Ešte viac zvýraznila hodnotu vysokokvalitných ekonomických analýz a informácií a pripomenula členstvo v OECD ako komparatívnu výhodu. Aj vďaka nej nás kríza zasiahla menej ako mnohé iné štáty, hoci OECD mohla zrejme aj dôraznejšie upozorňovať na dlhodobé nedodržovanie rozhodujúcich ekonomických kritérií, ktoré v konečnom dôsledku viedli ku krízovému vývoju.

Priority Slovenska v OECD sú dlhodobo konzistentné. Reflektujú ekonomickú situáciu na Slovensku a v EÚ sa sústreďujeme najmä na využitie odborných znalostí v rámci

OECD pri prijímaní opatrení smerujúcich ku konsolidácii verejných financií, ktoré zároveň posilnia udržateľný hospodársky rast a vyššiu konkurencieschopnosť.

Naša pozornosť sa na pôde OECD zameriava predovšetkým na **sektorové priority** vyplývajúce z nášho členstva v EÚ a na identifikáciu možného využitia potenciálu OECD pri stanovovaní si strategických cieľov na národnej úrovni. Pravidelné hodnotenia ekonomickej, obchodnej či sociálnej politiky členských štátov, ale aj ďalších globálnych a regionálnych aktérov, majú významnú pridanú hodnotu, ktorú pravidelne využívame pri formulácii našich národných politik.

Dôležitá je snaha o dosiahnutie **synergie medzi strategickými témami EÚ a analýzami OECD** relevantnými z pohľadu SR. V tomto kontexte ide predovšetkým o nastavovanie politik realizovaných počas viacročného finančného rámca na roky 2014 – 2020 (najmä politika súdržnosti, politika zamestnanosti a reforma verejnej správy) a realizáciu stratégie Európa 2020 (inovačné politiky, regulačné opatrenia, zelený rast a i.).

Kľúčovou je pre nás tiež téma **energetickej bezpečnosti**. Slovensko sa naďalej bude na pôde pridružených agentúr aktívne angažovať v diskusiách zameraných na jej zvyšovanie, rovnako ako na zvyšovanie energetickej efektívnosti.

Za ocenenie transformačného a integračného úsilia SR

11/04/2013, Paríž – Oficiálna návšteva predsedu vlády SR Roberta Fica v OECD Angel Gurría – generálny tajomník OECD, Robert Fico – predseda vlády SR
©OECD/Julien Daniel

29/05/2013, Paríž – Ministerské zasadnutie Rady OECD Peter Kažimír – podpredseda vlády a minister financií SR
©OECD/Julien Daniel

považujem prijatie Slovenska do združenia najvýznamnejších donorov sveta – do Výboru OECD pre rozvojovú pomoc (DAC) v roku 2013. Stalo sa tak symbolicky práve v čase, keď sme si pripomínali 10. výročie založenia programu slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci SlovakAid. Toto členstvo je zároveň silným záväzkom pokračovať v reformách systému rozvojovej spolupráce a v zvyšovaní jeho kvality, efektívnosti a transparentnosti.

Veľmi pozitívne vnímam, že na Slovensku rastie povedomie o rozvojovej pomoci. Ľudia čoraz viac podporujú naše rozvojové aktivity a chápu, aká dôležitá je pomoc ľuďom v rozvojových krajinách. Zároveň nám ponúka príležitosť podeliť sa o jedinečné transformačné a integračné skúsenosti s krajinami, ktoré takúto pomoc potrebujú.

Vážim si, že Slovensko má partnera v takej renomovanej organizácii, akou je OECD. Jej **expertíza** v širokom spektre tém je unikátna. Obzvlášť oceňujem činnosť v oblasti identifikovania **nových prístupov k ekonomickému mysleniu**, ktoré sa môžu pre nás stať dobrou inšpiráciou.

Slovensko sa bude naďalej konštruktívne zapájať do jej činnosti. Spoločnou prioritou ostáva udržateľný hospodársky rast pri súčasnom zodpovednom prístupe k verejným financiám. Verím, že naše skúsenosti z pomerne úspešného prekonania krízy prispievajú k napĺňaniu cieľov OECD.

Miroslav Lajčák

Podpredseda vlády a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Viac OECD na Slovensku

Ambíciou Stálej misie Slovenskej republiky pri OECD je poskytovanie relevantných informácií na formuláciu a realizáciu sektorových politík potrebných na zabezpečenie udržateľného a inkluzívneho hospodárskeho rozvoja a zvyšovanie konkurenčnej schopnosti Slovenskej republiky. V súčasnosti sa spolu s národnými delegátmi vo výboroch a pracovných skupinách snažíme prispievať k hľadaniu ciest k fiškálnej konsolidácii verejných financií a možnostiam na vytváranie pracovných príležitostí, k podpore budovania efektívneho systému vzdelávania, zlepšovania podnikateľského prostredia, ako aj rozvíjania inovačnej kapacity. V septembri 2013 sa Slovensku podarilo zaviesť integračný proces do Výboru OECD pre rozvojovú pomoc (DAC), a preto sa sústreďujeme na pokračovanie budovania kapacít rozvojovej pomoci. Naša angažovanosť v Medzinárodnej energetickej agentúre a Agentúre pre jadrovú energiu prispieva k zvyšovaniu energetickej bezpečnosti Slovenska. Rok 2014 bol rokom prípravy Ekonomického prehľadu SR, ktorý bol, okrem makroekonomického rámca, zameraný na verejný sektor a regionálny rozvoj.

Vzhľadom na to, že OECD je multisektorovou organizáciou, komunikujeme so štátnou správou, akademickou komunitou, podnikateľským sektorom, ako aj mimovládnyimi organizáciami. Slovensko sa zapája do práce viac ako 160

17/09/2013, Paríž – Vstup SR do Výboru OECD pre rozvojovú pomoc
 Angel Gurría – generálny tajomník OECD, Peter Burian – štátny tajomník Ministerstva zahraničných vecí a
 európskych záležitostí SR, Erik Solheim – predseda Výboru OECD pre rozvojovú pomoc
 ©Stála misia SR pri OECD

výborov a pracovných skupín OECD. Berúc do úvahy expertné, inštitucionálne a finančné kapacity Slovenskej republiky, za kľúčové na zefektívnenie nášho pôsobenia v rámci OECD považujem stanovenie jasných priorít v krátkodobej i strednodobej perspektíve. O našich aktivitách na pôde OECD informujeme pravidelne v dvojmesačníku OECD v skratke, ako aj v Anotáciách o publikáciách relevantných pre SR, ktoré je možné nájsť na webovej stránke stálej misie (<http://www.mzv.sk/oecdpariz>)

Prirodzene, pozornosť venujeme aj rozvoju vonkajších vzťahov OECD a spolupráci s nečlenskými krajinami. V tomto smere je pre Slovensko, ako malú krajinu, prínosom sledovať angažovanosť OECD v práci Skupiny G20, projekt posilneného zaangažovania OECD s kľúčovými partnermi organizácie, ktorými sú Čína, India, Južná Afrika, Brazília a Indonézia, ako aj tzv. horizontálne projekty OECD. OECD vnímam ako inšpiratívne zoskupenie rozvinutých krajín a Slovenská republika by mala mať schopnosť využívať členstvo v OECD ako svoju komparatívnu výhodu pri kultivovaní svojho hospodárskeho priestoru. Teší ma, že sa nám podarilo za posledné roky nastaviť systém skvalitňovania odborného potenciálu slovenskej administratívy prostredníctvom Mechanizmu spoločných projektov SR – OECD, koordinovaného Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, ako aj prostredníctvom Memoranda o porozumení medzi OECD a Ekonomickou univerzitou v Bratislave a Memoranda o porozumení o krátkodobých pobytoch expertov vlády SR v OECD. Stála misia SR pri OECD bude aj naďalej pokračovať v napĺňaní svojho komunikačného zámeru: „viac OECD na Slovensku“.

Ingrid Brocková

Veľvyslankyňa a stála predstaviteľka
 Slovenskej republiky pri OECD

©K Photo/Shutterstock.com

Slovensko v číslach

> DATABÁZA ZDROJOV

- Zdroj údajov: <http://data.oecd.org/slovak-republic.htm>
- *OECD Factbook 2014: Economic, Environmental and Social Statistics*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/factbook-2014-en>
- *Government at a Glance 2013*
DOI: http://dx.doi.org/10.1787/gov_glance-2013-en
- *Society at a Glance 2014: OECD Social Indicators*
DOI: http://dx.doi.org/10.1787/soc_glance-2014-en
- Všetky štatistiky OECD: <http://www.oecd-ilibrary.org/statistics>

Život a práca

Obyvateľstvo Slovenska ako podiel na celkovom počte obyvateľov OECD, 2012

Na Slovensku

♂ 2,6 milióna mužov

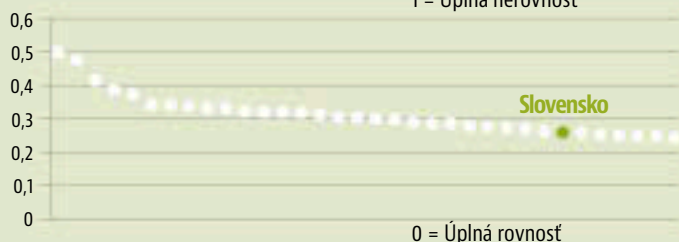
♀ 2,8 milióna žien

Nerovnosti v príjmoch

Giniho koeficient, 2012 alebo najnovší dostupný

1 = Úplná nerovnosť

Giniho koeficientom sa určuje nerovnosť, a to meraním odchýlky rozdelenia príjmov medzi domácnosťami od dokonale rovnakého rozdelenia. Nulový Giniho koeficient predstavuje dokonalú rovnosť a hodnota 1 maximálnu nerovnosť. (V tomto grafe je znázornený Giniho koeficient pre krajiny OECD)

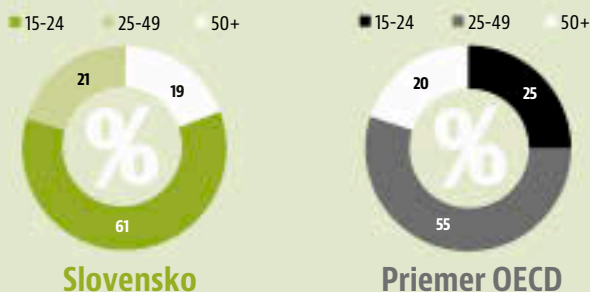
Miera nezamestnanosti

% pracovnej sily, 2013

Nezamestnanosť podľa vekovej skupiny

% všetkých nezamestnaných v každej vekovej skupine, 2013

Stratená generácia?

Mladí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), 2012

Slovensko v číslech

Ako sa darí hospodárstvu?

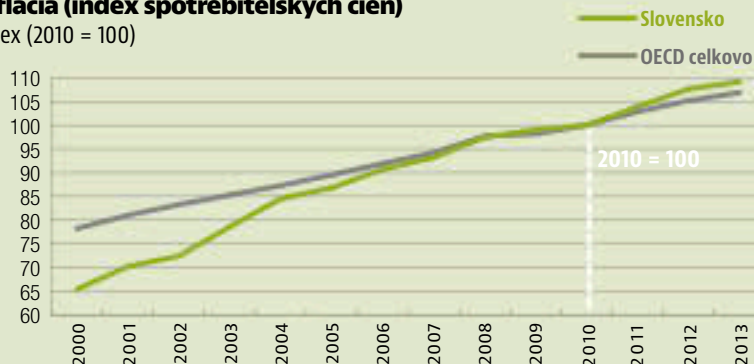
Slovensko v hospodárstve OECD
% celkového hrubého domáceho produktu OECD (HDP), 2013

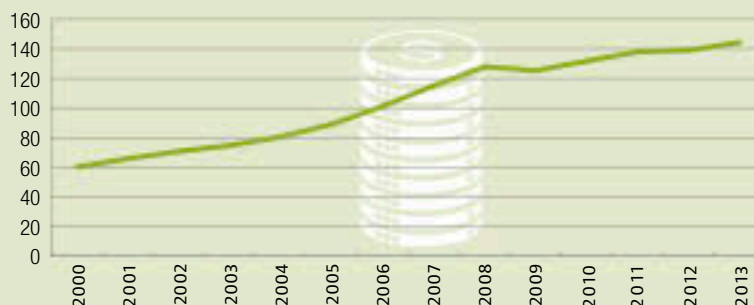
Hrubý domáci produkt (HDP)
v USD na obyvateľa, 2013

Inflácia (index spotrebiteľských cien)
index (2010 = 100)

Hrubý domáci produkt (HDP)
Miliardy USD

Úspory a výdavky

■ **Dlh verejných financií**
% hrubého domáceho produktu (HDP), 2012

Dlh domácností
% disponibilných príjmov domácností

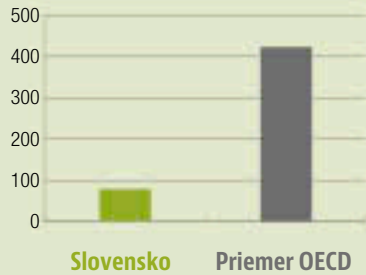
Úspory domácností
% disponibilných príjmov domácností

Dane

Celkové daňové príjmy

Miliardy USD (v bežných cenách), 2011

Celkové daňové príjmy 1995 – 2011

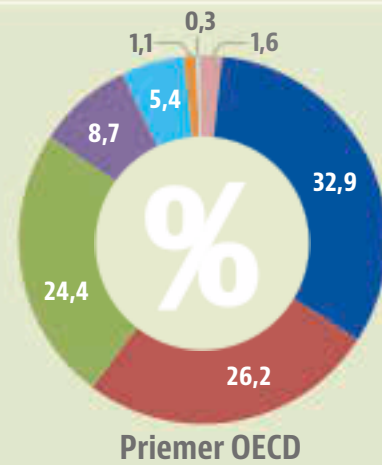
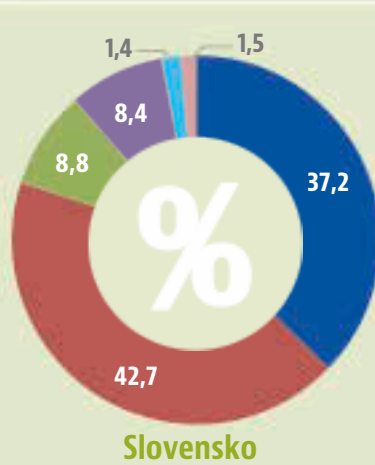
Miliardy USD (v bežných cenách)

Daňové príjmy podľa sektora

% všetkých daní, 2011

- Daň z tovarov a služieb
- Príspevky na sociálne zabezpečenie
- Daň z príjmu a zisku
- Daň z príjmu právnických osôb
- Daň z majetku
- Daň zo mzdy a pracovnej sily
- Daň z kapitálového zisku
- Ďalšie dane

V celkovom vyjadrení nie vždy 100 % kvôli zaokrúhľovaniu.

Ochrana životného prostredia

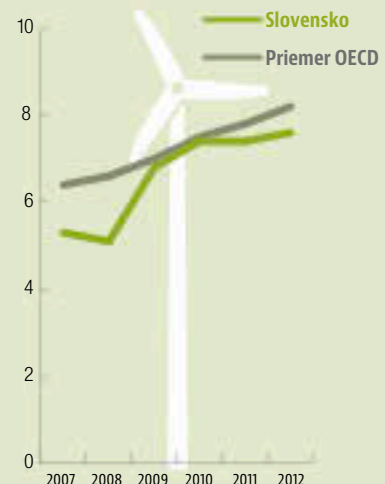
Znečistenie ovzdušia
Emisie oxidu uhličitého
Tony CO2 na obyvateľa

Komunálny odpad
Kg na obyvateľa, 2012

Energia z obnoviteľných zdrojov
% celkovej produkcie energie

Dá sa zmerať lepší život?

OECD už viac ako desať rokov analyzuje spoločenský pokrok a kvalitu ľudského života mimo rámca tradičného porovnávania prostredníctvom rastu HDP.

V roku 2011 sme spustili iniciatívu Index lepšieho života podľa OECD, interaktívne internetové stránky, ktoré vyzývajú ľudí, aby sa pozreli na to, akú úroveň dosahuje ich krajina v celom rade oblastí, ako je čisté ovzdušie, vzdelanie, príjem, zdravie, a podelili sa o svoje myšlienky tým, že vytvoria svoj vlastný index lepšieho života.

Viac ako 5 miliónov ľudí zo 184 krajín navštívilo internetové stránky venované iniciatíve Indexu lepšieho života a takmer 100 000 ľudí vytvorilo svoj osobný index lepšieho života a podelilo sa o svoj index s OECD. Táto spätná väzba nám umožnila identifikovať zdravie, spokojnosť so životom a vzdelanie ako hlavné priority blahobytu v celosvetovom meradle.

Čo je pre vás najdôležitejšie?

Vytvorte a zdieľajte s nami svoj index lepšieho života na:
www.oecdbetterlifeindex.org

INFORMAČNÝ KÚTIK

Text a grafika sú spracované z OECD (2015), *Economic Policy Reforms 2015: Going for Growth*, OECD Publishing
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/growth-2015-en>

Cesta k rastu

Dôsledky finančnej a hospodárskej krízy sú stále aktuálnou výzvou. Svetová ekonomika je ešte stále slabá a úroveň sociálnej núdze sa zvýšila u mladých ľudí, ktorí trpia zvýšeným rizikom chudoby. Vlády neustále čelia dlhodobým výzvam, ako je starnutie populácie a zmena klímy. Dokážu vlády reštrukturalizovať a reformovať politiky na podporu rastu bez zvyšovania nerovnosti alebo zhoršovania životného prostredia?

Finančná kríza a mierne tempo oživenia viedli k nižšiemu rastovému potenciálu väčšiny vyspelých krajín, zatiaľ čo mnoho rozvíjajúcich sa ekonomík čelí spomaleniu. V najbližšom období bude k politickým výzvam patriť trvalo vysoká nezamestnanosť, spomalenie produktivity, vysoký rozpočtový deficit verejného sektora a dlh, rovnako ako pretrvávajúca nestabilita vo finančnom sektore. Kríza zvýšila aj úroveň sociálnych ťažkostí, a to vzhľadom na to, že najviac boli postihnuté domácnosti s nižšími príjmami a mladí ľudia, ktorí trpia najzávažnejšou stratou príjmov a čelia rastúcemu riziku chudoby. K dlhodobjším problémom patrí starnutie obyvateľstva, rovnako ako vplyv technologických zmien a s tým súvisiacich zručností na príjmovú nerovnosť a dosah zhoršovania stavu životného prostredia na zdravie a budúci rast. Na riešenie mnohých krátkodobých a strednodobých výziev vo vyspelých aj rozvíjajúcich sa krajinách sú potrebné rôzne štrukturálne politiky.

Cesta k rastu ponúka vládam komplexné posúdenie, aký vplyv by mohli mať reformy politík na blaho ich občanov, a zároveň navrhuje politické balíčky, ktoré najlepšie vyhovujú ich cieľom. V správe sa uvádzajú hlavné priority reforiem na podporu reálnych príjmov a zamestnanosti vo vyspelých štátoch a krajinách s významnými rozvíjajúcimi sa trhmi. Dané priority sa vo všeobecnosti týkajú regulácie trhu práce a produktov, vzdelávania a odbornej prípravy, daňových a sociálnych systémov, pravidiel obchodu a investovania a inovačných politík. *Cesta k rastu* poslúžila krajinám G20 na účely rozvoja stratégie rastu s cieľom zvýšiť svoj kombinovaný hrubý domáci produkt (HDP) o 2 %, čo bol jeden z hlavných politických cieľov G20 v roku 2014 na dosiahnutie udržateľného a vyváženého rastu.

Správa *Cesta k rastu* kladie primárny dôraz na zlepšenie materiálnej životnej úrovne v strednodobom horizonte, ale objasňuje aj kompromisy a komplementarity súvisiace s ostatnými cieľmi kvality života, ako je zníženie príjmovej nerovnosti a zmiernenie tlaku na životné prostredie. Presnejšie povedané, posudzuje dôkazy o vplyve prorastových štrukturálnych reforiem na mzdové rozpätie a nerovnosti príjmov domácností a skúma, či konkrétne politiky, ktoré sú hnacou silou rastu HDP v posledných desaťročiach, mohli tiež prispieť k prehĺbeniu nerovnosti. V správe sa skúmajú aj dopady hospodárskeho rastu na životné prostredie. V tejto súvislosti sa zaoberá úlohou štrukturálnych reforiem a politiky v oblasti ochrany životného prostredia a predkladá dôkazy o význame adekvátnej tvorby environmentálnej politiky, rovnako ako o jej vplyve na rast produktivity práce. Správa *Cesta k rastu* obsahuje kapitolu o posúdení všeobecných trendov v oblasti štrukturálnych reforiem od začiatku 21. storočia.

Pokrok pri zavádzaní štrukturálnych reforiem od roku 2013

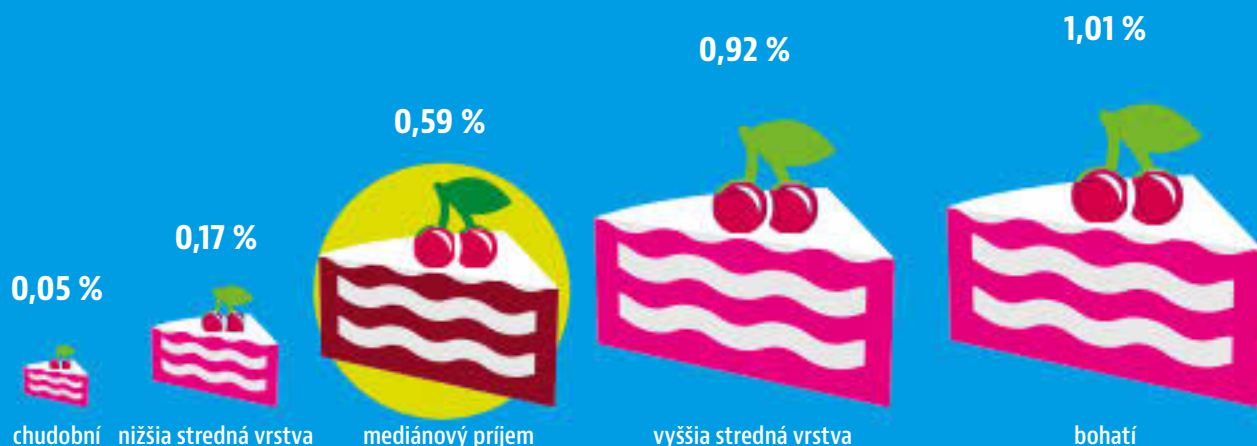
Tempo zavádzania štrukturálnych reforiem sa vo väčšine vyspelých krajín OECD v posledných dvoch rokoch spomalilo. Ide o nadviazanie na obdobie výrazného zrýchlenia v dôsledku krízy, čiastočne spôsobeného tlakom trhu v súvislosti s dlhovou krízou v eurozóne. Členské krajiny OECD uprednostňujú vzdelávanie a aktívne politiky trhu práce kvôli ich významu pre rozvoj vedomostného kapitálu a komplementárnej kvalifikovanej pracovnej sily ako zdrojov rastu, ako aj pre znižovanie, z toho vyplývajúcej, nezamestnanosti. Tempo reforiem sa zrýchľuje v krajinách s významnými rozvíjajúcimi sa

Reformy hospodárskej politiky: Cesta k rastu

Vybrané údaje

Rast bol rozložený nerovnomerne

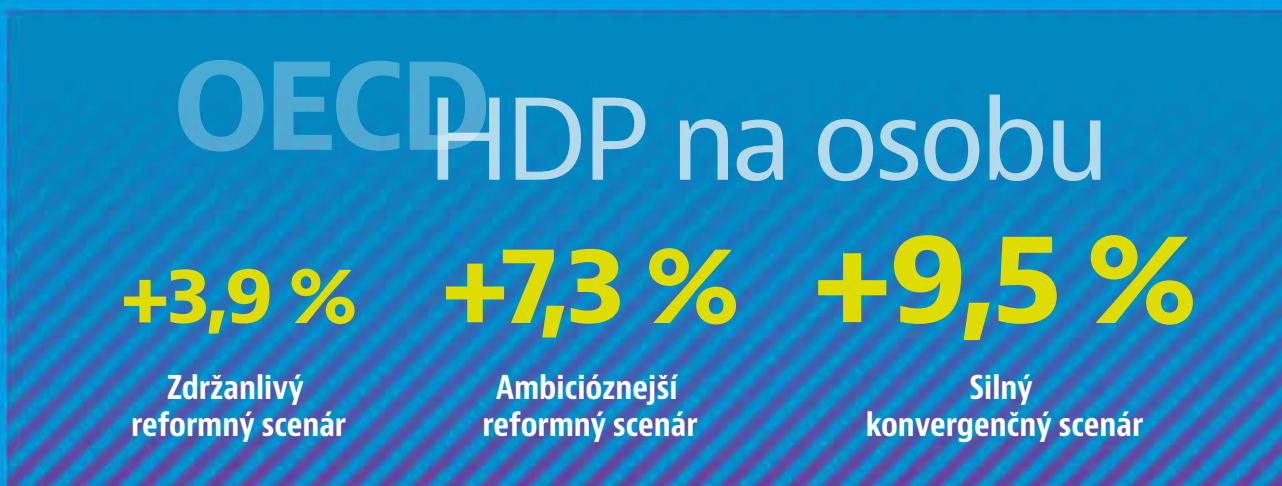
Priemerný ročný nárast disponibilných príjmov domácností v krajinách OECD, 1995 – 2011, %

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933177441>

Potenciálne výnosy z priblíženia sa k politike osvedčených postupov sú podstatné

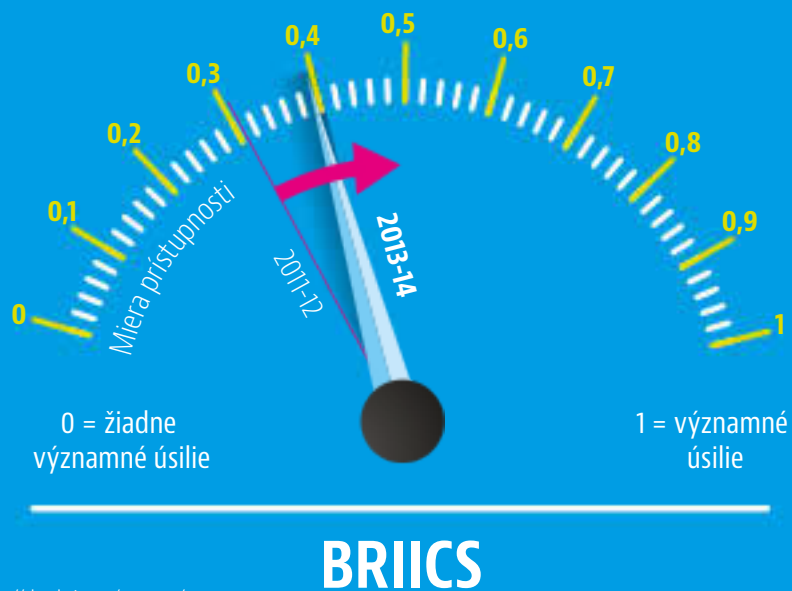
Priemerný potenciálny výnos v HDP na osobu v rámci OECD zo silnejších reforiem

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933177586>

Reformy spomaľujú v OECD, ale nie inde

Prístupnosť k reformným odporúčaniam na zrýchlenie rastu

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933177291>

Cesta k rastu

trhmi, čo je odrazom uvedomovania si prekážok a obmedzení rastu a potreby znížiť zraniteľnosť voči kolísaniu cien komodít a kapitálových tokov.

Nové priority reforiem

Produktivita práce je hlavnou hnacou silou dlhodobého rastu. Prioritou by mali byť reformy zamerané na rozvoj zručností a vedomostného kapitálu. Podporí sa tým zvýšenie kvality a otvorenosti vzdelávacích systémov. Prerozdelenie prostriedkov vzhľadom na zmenu je kľúčom k dosiahnutiu vyššieho rastu. Vlády musia zlepšiť orientáciu politik v oblasti hospodárskej súťaže a inovácií s cieľom uľahčiť vstup nových firiem a bezproblémové prerozdeľovanie kapitálu a pracovných síl smerom k najproduktívnejším firmám a odvetviám. V krajinách južnej časti eurozóny sú nutné reformy trhu produktov, najmä v oblasti služieb, aby sa využil prínos reforiem trhu práce zavedených v ostatných rokoch. Odstránením prekážok obmedzujúcich rast zamestnanosti a účasťou nedostatočne zastúpených skupín, ako sú ženy, mládež, pracovníci s nízkou kvalifikáciou a starší, na pracovnom trhu sa môže dosiahnuť inklúzivnejší rast. Podpora rýchlejšieho zaradovania na pracovný trh a zabezpečenie možnosti zvyšovania zručností pracovníkov by prispeli k rastu zamestnanosti a inklúzii.

Prorastové štrukturálne reformy a rozdeľovanie príjmov

Niektoré prorastové politiky, ktoré zvyšujú HDP prostredníctvom zvýšenej produktivity, môžu prispieť k nerovnosti stimulovanej rozvojom technológií. Napríklad reformy, ktoré podporujú inovácie, môžu negatívne ovplyvniť mzdové rozdiely zamestnancov. Ďalšie politiky, ktoré podporujú účasť pracovných síl a vytváranie pracovných miest, môžu tiež prispieť k zväčšeniu mzdových rozdielov. Keďže tieto reformy prispievajú k zvýšeniu zamestnanosti – v neposlednom rade medzi menej kvalifikovanými pracovníkmi – majú neutrálny vplyv na rozdelenie disponibilného príjmu domácností. Vzhľadom na to, že v mnohých krajinách je potrebné riešiť rastúcu nerovnosť a ťažkú situáciu, vlády by mali uprednostniť balíčky prorastovej politiky, ktoré pomáhajú podporovať rovnosť a inklúziu. Je to obzvlášť dôležité na to, aby sa zvýšil mzdový potenciál osôb s nízkou kvalifikáciou, a aby sa ženám uľahčil vstup medzi ekonomicky aktívne obyvateľstvo.

Prorastové štrukturálne reformy, životné prostredie a enviromentálne politiky

Hospodársky rast so sebou zvyčajne prináša väčší nápor na životné prostredie. Vzťah medzi rastom a životným prostredím ovplyvňujú enviromentálne politiky, rovnako ako štrukturálny politický rámec, na základe ktorých sa vykonávajú.

Niektoré reformy na podporu rastu, ako je zvyšovanie environmentálnych daní, zavádzanie spolplatnenia ciest alebo odstraňovanie dotácií na činnosti, ktoré poškodzujú životné prostredie, môžu byť z environmentálneho hľadiska prospešné. Ďalšie zvyšujú účinnosť enviromentálnych politik prostredníctvom zlepšovania úrovne právnych noriem, či konkurencieschopnosti. Flexibilné a neutrálne – vo vzťahu k technológiám – environmentálne politiky, ktoré minimalizujú prekážky hospodárskej súťaže, môžu účinne prispievať k ochrane životného prostredia bez toho, aby vo významnej miere poškodili produktivitu v rámci celej ekonomiky.

Trendy reforiem od roku 2005

Od prvého vydania správy *Cesta k rastu* v roku 2005 zostalo tempo štrukturálnych reforiem zavádzaných v krajinách OECD z hľadiska priemeru zhruba konštantné, s výnimkou významného zrýchlenia v dôsledku krízy. Reformy prispeli k výraznému zlepšeniu v niektorých oblastiach. Ide napríklad o reguláciu trhu produktov, vypracovanie dôchodkových systémov a programov na podporu príjmov nezamestnaných. Celkovo možno povedať, že štrukturálne reformy zavedené od začiatku 21. storočia prispeli k zvýšeniu úrovne potenciálneho HDP na obyvateľa v jednotlivých krajinách v priemere o 5 %, pričom väčšina príjmov pochádzala z vyššej produktivity. Ďalšia reformy s využitím osvedčených postupov by mohli v jednotlivých krajinách OECD zvýšiť dlhodobú úroveň HDP na obyvateľa v priemere až o 10 %. To zodpovedá priemernému zisku zhruba 3 000 USD na osobu.

DATABÁZA ZDROJOV

- *OECD Factbook 2014: Economic, Environmental and Social Statistics*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/factbook-2014-en>
- *OECD Economic Surveys*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/16097513>
- *OECD Economic Outlook*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/16097408>

INFORMAČNÝ KÚTIK

Text a grafika sú spracované z OECD (2014),
OECD Employment Outlook 2014,
 OECD Publishing
 DOI: http://dx.doi.org/10.1787/empl_outlook-2014-en

Tvorba väčšieho počtu a kvalitnejších pracovných miest

Napriek obnovenému nárastu počtu pracovných miest miera nezamestnanosti v mnohých krajinách OECD naďalej prevyšuje úroveň pred krízou. Vysoká miera nezamestnanosti viedla v niektorých krajinách k štrukturálnej nezamestnanosti, ktorú sa po obnovení hospodárskeho rastu nemusí podariť zvrátiť. Mnohí z tých, ktorí si pracovné miesta udržali, zaznamenali v dôsledku krízy pomalší nárast, prípadne dokonca pokles reálnej mzdy. Optimálne politické opatrenia by mali podporovať zvýšenie počtu a kvality pracovných miest, predovšetkým pre mladých, dlhodobo nezamestnaných a pracovníkov v dočasnom pracovnom pomere.

Oživenie pracovného trhu v krajinách OECD zostáva na polceste

Napriek obnovenému nárastu počtu pracovných miest, nezamestnanosť v mnohých krajinách OECD naďalej prevyšuje úroveň pred krízou. Počas zostávajúcej časti roka 2014 a v roku 2015 sa predpokladá mierny pokles nezamestnanosti. Pretrvávanie vysokej úrovne nezamestnanosti sa v niektorých krajinách prenieslo do nárastu štrukturálnej nezamestnanosti, ktorú sa po opätovnom nástupe ekonomického rastu nemusí podariť automaticky zvrátiť, pretože ohrozila potenciál ľudského kapitálu a motivácie pri hľadaní zamestnania, predovšetkým medzi dlhodobo nezamestnanými. V poslednom štvrtroku 2013 bolo v krajinách OECD 16,3 milióna ľudí (viac ako tretina nezamestnaných) bez práce 12 mesiacov alebo dlhšie, čo predstavuje takmer dvojnásobok v porovnaní s rokom 2007. Vzhľadom na tento vývoj by hlavným cieľom politik v krajinách, kde bolo oživenie menej výrazné, mala byť podpora dopytu spolu s posilnenými opatreniami na boj proti štrukturálnej nezamestnanosti. Prioritne by mali byť podporované opatrenia na podporu zamestnania a školiacich programov pre dlhodobo nezamestnaných, ktorí

zvyčajne musia čeliť značným bariéram pri hľadaní práce a u ktorých je odchod z pracovného procesu najpravdepodobnejší.

Rast reálnej mzdy sa podstatne spomalil

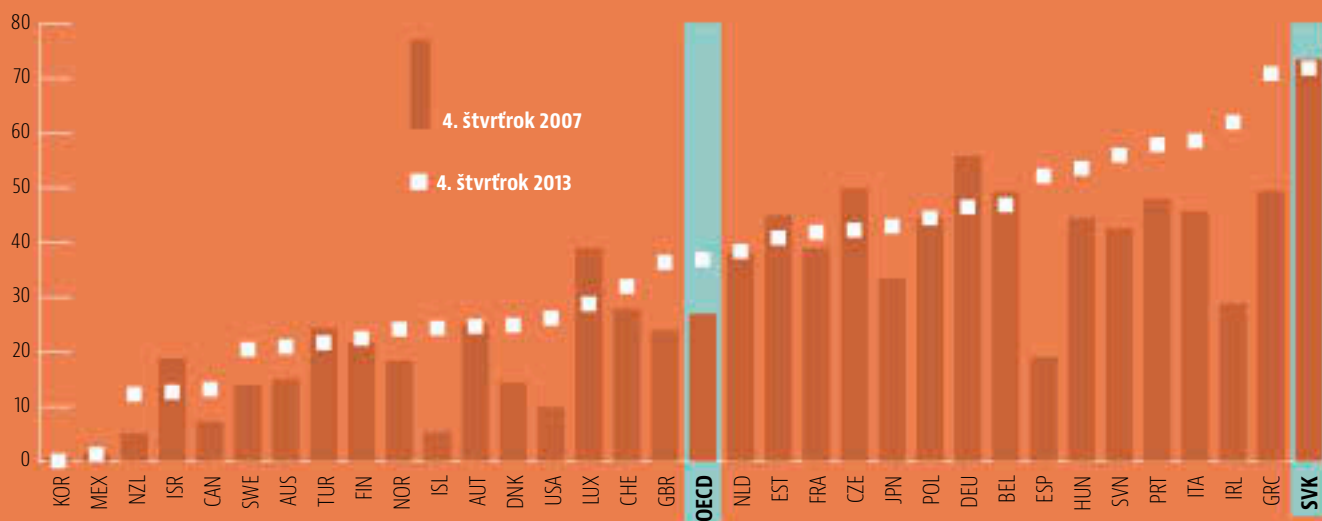
Mnohí z tých, ktorí si pracovné miesta udržali, zaznamenali v dôsledku krízy pomalší nárast, prípadne dokonca pokles reálnej mzdy. Pretrvávajúci rast nezamestnanosti v mnohých krajinách OECD vyvíja silný tlak na znižovanie rastu reálnych miezd. To pomohlo znížiť náklady na jednotku práce, čím sa posilnila externá konkurencieschopnosť niektorých krajín, predovšetkým v oblasti eurozóny. Ďalšie úpravy miezd, predovšetkým vzhľadom na nízku infláciu, by vyžadovali bolestivé znižovanie miezd a mohli by zvýšiť počet chudobnejších pracujúcich. Nevyhnutné politické opatrenia by sa mali zamerať na podporu konkurencieschopnosti, rastu a tvorby pracovných miest. Okrem spoľahlivých makroekonomických politik na podporu ozdravovacieho procesu sem patria: reformy na zvýšenie konkurencie na trhoch s tovarmi a službami, pomoc prepusteným pracovníkom preorientovať sa na nové oblasti zamestnania a posilnenie príjmu pracovníkov s nízkou mzdou.

Výhľad OECD v oblasti zamestnanosti

Vybrané údaje

Dlhodobá nezamestnanosť je stále vysoká

Dlhodobo nezamestnaní (jeden rok alebo dlhšie) ako percento z celkového počtu nezamestnaných

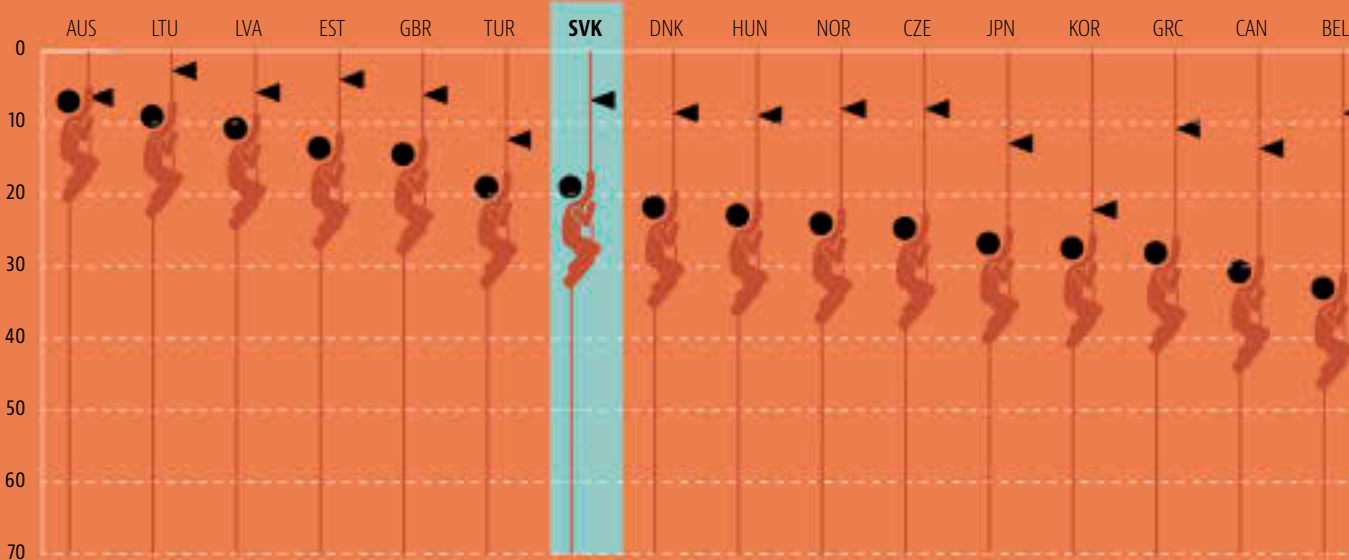

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933131880>

Mladí ľudia, ktorí s najväčšou pravdepodobnosťou získajú pracovnú zmluvu na dobu určitú

% zo zamestnancov na dobu určitú

▲ Všetci (15 - 64) ● Mladí ľudia (15 - 24)

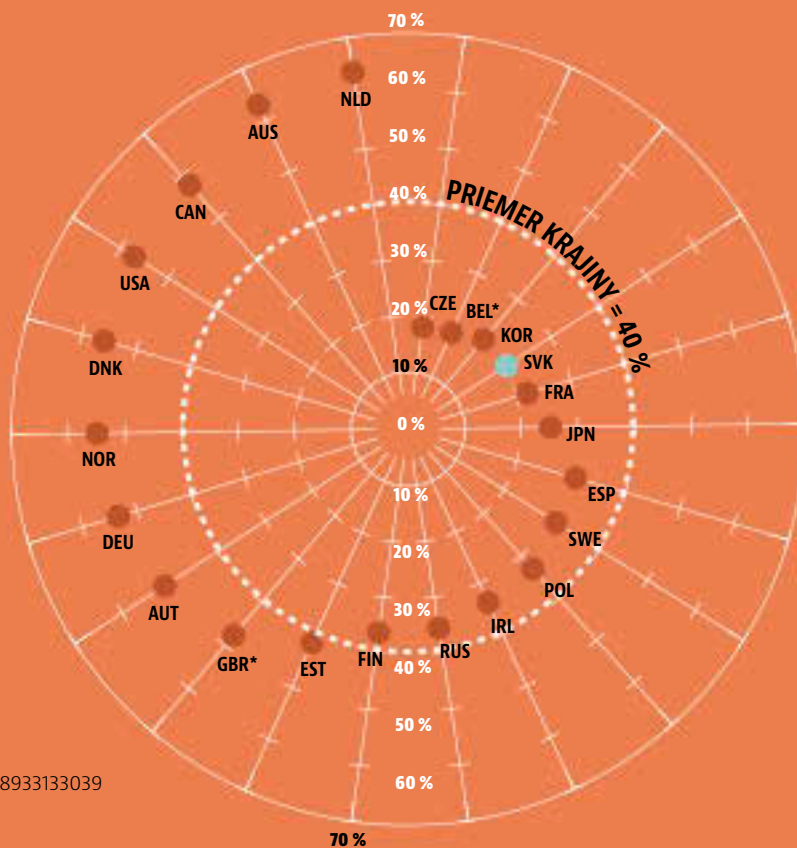
StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933132640>

Podiel mladých ľudí (16 – 29), ktorí súčasne pracujú aj študujú % zo všetkých študentov

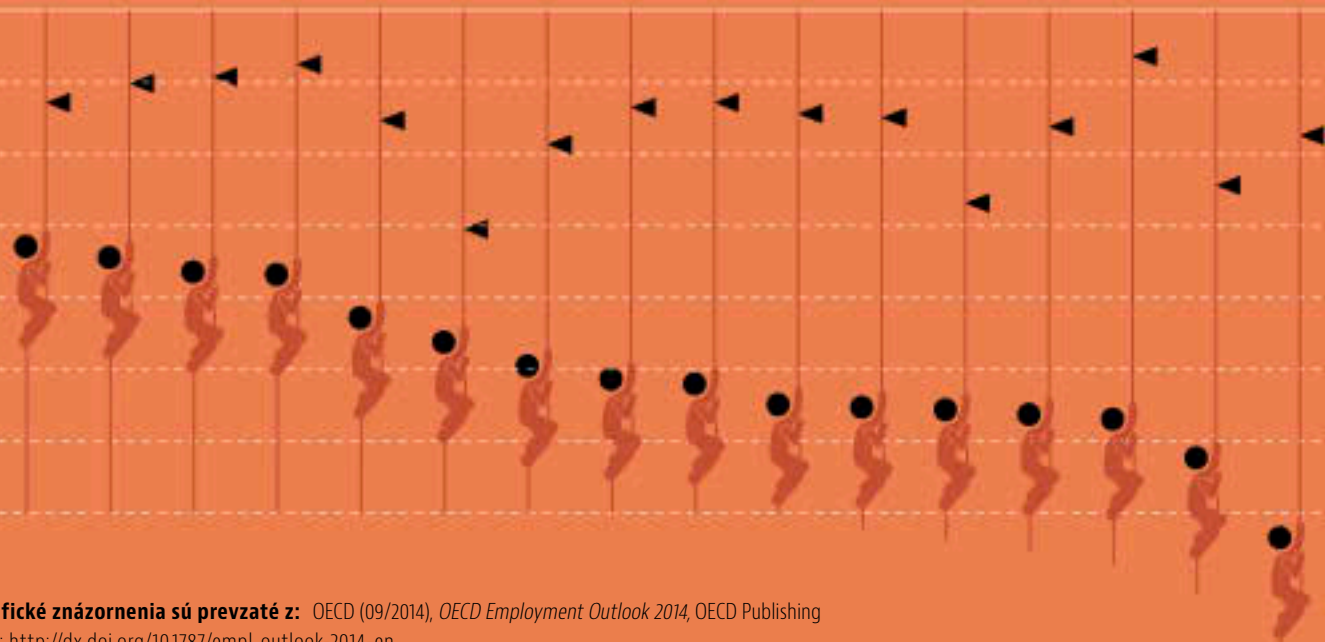
*BEL = Flámsko; *GBR = Anglicko a Severné Írsko

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933133039>

KÓDY ISO	AUS Austrália	CZE Česká republika	DEU Nemecko	ITA Taliansko	LTU Litva	NOR Nórsko	SVN Slovinsko	GBR Spojené kráľovstvo
	AUT Rakúsko	DNK Dánsko	GRC Grécko	ISR Izrael	LUX Luxembursko	POL Poľsko	ESP Španielsko	USA Spojené štáty
	BEL Belgicko	EST Estónsko	HUN Maďarsko	JPN Japonsko	MEX Mexiko	PRT Portugalsko	SWE Švédsko	
	CAN Kanada	FIN Fínsko	ISL Island	KOR Kórea	NLD Holandsko	RUS Ruská federácia	CHE Švajčiarsko	
	CHL Čile	FRA Francúzsko	IRL Írsko	LVA Lotyšsko	NZL Nový Zéland	SVK Slovenská republika	TUR Turecko	

ISL IRL AUT LUX FIN CHL NLD ITA CHE DEU FRA POL SWE PRT ESP SVN

Tvorba väčšieho počtu a kvalitnejších pracovných miest

Mala by sa presadzovať vyššia kvalita pracovných miest

Výkonnosť trhu práce by sa mala hodnotiť tak z hľadiska počtu pracovných príležitostí, ako aj z hľadiska ich kvality; to znamená, že politiky by sa mali snažiť presadzovať vyšší počet a vyššiu kvalitu pracovných miest. Bol vyvinutý nový koncepčný a operačný rámec na meranie kvality pracovných miest prostredníctvom troch kritérií: úroveň a rozdelenie miezd, bezpečnosť trhu práce a kvalita pracovného prostredia. V týchto oblastiach existujú veľké rozdiely medzi jednotlivými krajinami, očividne však neexistuje žiadna výrazná nerovnosť medzi kvalitou a kvantitou pracovných miest: niektoré krajiny dosahujú pozitívne výsledky v oboch kritériách. Zároveň sa však vyskytujú značné rozdiely v kvalite pracovných miest medzi sociálno-ekonomickými skupinami v jednotlivých krajinách. Sú to predovšetkým nízkokvalifikovaní mladí pracovníci a pracovníci na dobu určitú, ktorí musia prekonávať rôzne nevýhody. Na rozdiel od nich vysokokvalifikovaní pracovníci majú nielen prístup k väčšiemu počtu pracovných miest, ale zároveň aj k najkvalitnejším pracovným miestam. Mzdová úroveň závisí od politických opatrení na podporu rastu, ďalej od dostupnosti a kvality vzdelania, charakteru inštitúcií, ktoré stanovujú výšku miezd (napr. minimálne mzdy, kolektívne vyjednávanie), ako aj od štruktúry systému daní a dávok. Bezpečnosť trhu práce je podmienená synergiou ochrany zamestnanosti, systémov kompenzácie v nezamestnanosti (podpora v nezamestnanosti a odstupné) a aktívnych politikách pracovného trhu. Kvalita pracovného prostredia je z väčšej časti definovaná účinnosťou predpisov o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, ktoré majú zabezpečiť predchádzanie zdravotným problémom súvisiacim s vykonávaním práce, ale zároveň aj sociálnym dialógom a stupňom spoločenskej zodpovednosti zamestnávateľa.

Nadmerné využívanie dočasného pracovného pomeru nie je prospešné pre jednotlivcov aj pre ekonomiku

Dočasné zamestnanie, to znamená všetky formy zamestnania, ktoré sa nevykonávajú na základe zmluvy na dobu neurčitú, môže firmám poskytovať pružnosť v prispôbovaní pracovnej sily v meniacich sa hospodárskych podmienkach. Zároveň môže ísť o dobrovoľné rozhodnutie pracovníkov, ktorí uprednostňujú pružnosť súvisiacu s takýmto typom pracovného pomeru. Nadmerné využívanie nepravidelných foriem zamestnania však môže mať negatívny vplyv na rovnosť a efektívnosť. Pracovníci s takýmto pracovným pomerom sa musia častejšie vyrovnávať s hrozbami straty zamestnania ako zamestnanci v trvalom pracovnom pomere. Navyše firmy zvyknú menej investovať do pracovníkov s dočasným pracovným pomerom, čo môže viesť k zníženiu ich produktivity a slabšiemu rozvíjaniu ľudského kapitálu. Počas dvoch desaťročí pred nástupom globálnej finančnej krízy sa v mnohých krajinách rozšírili dočasné zamestnanecké pomery, pretože vlády sa vo výraznej miere snažili podporovať flexibilitu na trhu práce zmiernením predpisov o nepravidelnom pracovnom

pomere pri súčasnom zachovaní relatívne prísnejších podmienok pre trvalý pracovný pomer. Medzi politické možnosti, ktoré znížia rozdiely medzi trvalými a dočasnými pracovníkmi na trhu práce, patria prísnejšie pravidlá využívania pracovného pomeru na dobu určitú a súčasné zmiernenie predpisov o prepúšťaní pracovníkov v trvalom pracovnom pomere. Zbližovanie nákladov na ukončenie zamestnania medzi jednotlivými typmi pracovného pomeru by sa mohlo následne podariť dosiahnuť zavedením jedného alebo jednotného pracovného pomeru. Všetky tieto možnosti si vyžadujú prekonanie ťažkostí pri implementácii a tiež účinné doplnkové reformy.

Pre prvotné aj následné uplatnenie na pracovnom trhu je dôležitá kvalifikácia a zručnosti

Medzinárodný prieskum zručností dospelých realizovaný OECD poskytuje nové zistenia o vplyve odbornej kvalifikácie a rozsahu zručností na dva kľúčové aspekty mladých ľudí vo veku od 16 do 29 rokov na pracovnom trhu: riziko nezamestnanosti absolventov škôl a v prípade nájdenia zamestnania úroveň ich hodinovej mzdy. Uvedené zistenia zdôrazňujú význam poskytovanej podpory pre dosiahnutie vyššieho vzdelania, lepšej schopnosti spracúvať textové a matematické informácie a schopnosti riešiť problémy, ako aj význam lepšej dostupnosti informácií pre mladých ľudí, ktorí sa rozhodujú o výbere študijného odboru. Všeobecné zručnosti a pracovné skúsenosti majú už na začiatku pozitívny vplyv na výšku mzdy. Napriek tomu je vo viacerých krajinách len málo mladých ľudí, ktorí súčasne pracujú a študujú, pričom väčšina takýchto študentov pracuje mimo formálnych programov, ktoré poskytujú odbornú prax, odborné vzdelávacie a školiace kurzy alebo učňovské vzdelávanie. Tieto zistenia naznačujú potrebu zavádzať a rozširovať v rámci odborného vzdelávania, školení a učňovských modulov moduly vzdelávania kombinované s praxou, aby sa študenti bližšie oboznámili s potrebami pracovných trhov. Dôležité je tiež posilňovať opatrenia, ktoré uľahčia všetkým študentom získavanie pracovných skúseností a návykov. Takéto opatrenia by mohli pomôcť firmám s odstraňovaním bariér pri najímaní pracovníkov na skrátený úväzok, prípadne pri zavádzaní daňových stimulov pre študentov pracujúcich na určitý maximálny počet hodín.

DATABÁZA ZDROJOV

- *OECD Employment and Labour Market Statistics*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/lfs-data-en>
- *Taxing Wages 2013*
DOI: http://dx.doi.org/10.1787/tax_wages-2013-en
- *OECD Economic Outlook, Volume 2014 Issue 1*
DOI: http://dx.doi.org/10.1787/eco_outlook-v2014-1-en

INFORMAČNÝ KÚTIK

Text a grafika sú spracované z OECD (2014), *Society at a Glance 2014: OECD Social Indicators*, OECD Publishing
DOI: http://dx.doi.org/10.1787/soc_glance-2014-en

Od finančnej krízy k sociálnej kríze

Nezamestnanosť a výpadky príjmov zhoršujú sociálne podmienky v mnohých členských krajinách OECD. Fiškálna konsolidácia obmedzuje možnosti vlád ako sa s týmito výzvami vyrovnáť. Ďalšie znižovanie sociálnych výdavkov by však mohlo sťažiť život najzraniteľnejším skupinám obyvateľov a zapríčiniť ďalšie problémy. Pri vytváraní sociálnych politík „odolných voči kríze“ a udržiavaní účinnej podpory v priebehu celého hospodárskeho cyklu sa musia vlády pozeráť ďalej, za hranice bezprostrednej situácie a plánovať do budúcnosti.

Po viac ako piatich rokoch od finančnej krízy sa sociálne podmienky v mnohých krajinách OECD zhoršujú v dôsledku vysokej nezamestnanosti a poklesu príjmov. Možnosti štátov čeliť týmto výzvam sú obmedzené fiškálnou konsolidáciou. Škrty v sociálnych výdavkoch však zvyšujú riziko zhoršenia situácie pre najzraniteľnejšie skupiny a do budúcnosti by mohli spôsobiť problémy. Krajiny OECD môžu účinne čeliť týmto výzvam len prostredníctvom politík, ktoré sú správne navrhnuté a podporené adekvátnymi prostriedkami. Po odvrátení najhorších dôsledkov krízy čelia najväčšie rozvíjajúce sa ekonomiky rôznym výzvam. Skúsenosť členských krajín OECD je však pre rozvíjajúce sa ekonomiky podstatná pri budovaní systémov sociálnej ochrany, ktoré by boli odolné voči kríze.

Finančná kríza spustila sociálnu krízu

Finančné otrasy v rokoch 2007 a 2008 nemali za následok len hospodársku a finančnú krízu, ale aj krízu sociálnu. Krajiny, ktoré pokles zasiahol najvýznamnejšie a kde trval najdlhšie, hľadajú mechanizmy, ktoré sú podstatné pre naštartovanie rastu pracovných príležitostí, zvyšovania príjmov a životnej úrovne ľudí. V členských krajinách OECD si prácu hľadá približne 48 miliónov ľudí – o 15 miliónov viac ako v septembri 2007 – a finančná situácia ďalších miliónov ľudí je nepriaznivá. Počet ľudí žijúcich v domácnostiach bez akéhokoľvek príjmu

z práce sa v Grécku, Írsku a Španielsku zdvojnásobil. Najhoršie boli zasiahnuté nízkopríjmové skupiny obyvateľstva, rovnako ako mladí ľudia a rodiny s deťmi.

Sociálne dôsledky by mohli pretrvávajúť roky

Ľudia, ktorých domácnosti sú pod finančným tlakom, pričom rozpočty na sociálnu podporu sú ostro sledované, čoraz viac prejavujú nespokojnosť s vlastným životom. Takisto ich dôvera k vládam klesá. Kríza tiež zapríčiniť, že vyhliadky ľudí na prosperitu v budúcnosti sú neisté. Niektoré zo spoločenských dôsledkov krízy, napríklad v oblastiach rodiny, pôrodnosti a zdravia, pocítíme až po dlhšom čase. Pôrodnosť od začiatku krízy klesla ešte hlbšie, čím sa prehĺbili demografické a fiškálne výzvy súvisiace so starnutím populácie. Rodiny tiež šetria na základných výdavkoch vrátane jedla, čím ohrozujú svoje zdravie v súčasnosti, ale aj do budúcnosti. Je ešte príliš skoro odhadovať dlhodobý vplyv na zdravotný stav populácie, no nezamestnanosť a hospodárske problémy tradične prispievajú k celému radu zdravotných problémov, vrátane duševných ochorení.

Investujte dnes a vyhnite sa vyšším nákladom zajtra

Krátkodobé znižovanie výdavkov sa môže premietnuť do značne vyšších nákladov v budúcnosti. Vlády by mali prioritne

Prehľad spoločenskej situácie podľa OECD

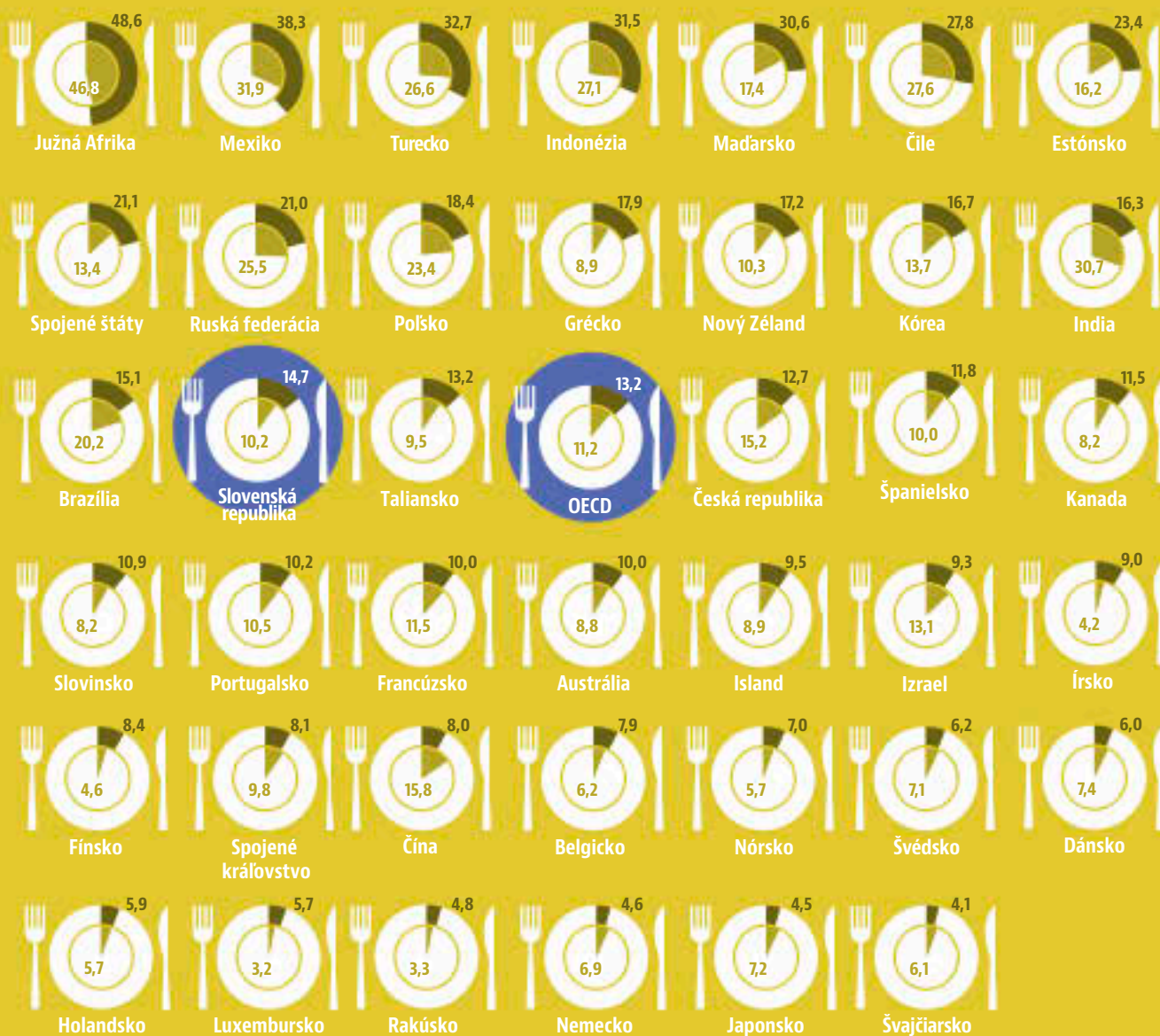
Vybrané údaje

Potravinová neistota rastie

„Vyskytlo sa v posledných 12 mesiacoch obdobie, keď ste nemali dosť peňazí na nákup potravín?“

% kladných odpovedí ● 2011/2012 ● 2006/2007

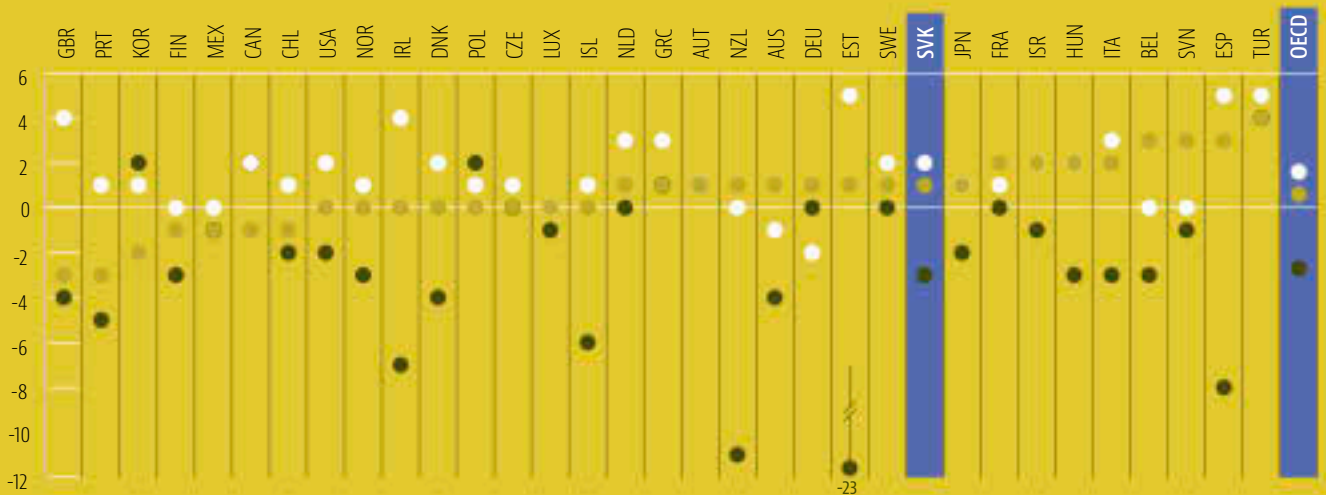
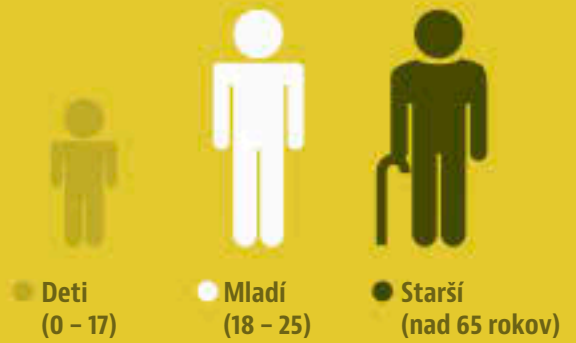
Zoradené od najvyššej po najnižšiu, 2011/2012

Chudoba vzrástla u detí a mládeže, klesla u starších ľudí

% bod zmeny miery relatívnej chudoby od roku 2007 do roku 2010 podľa vekových skupín

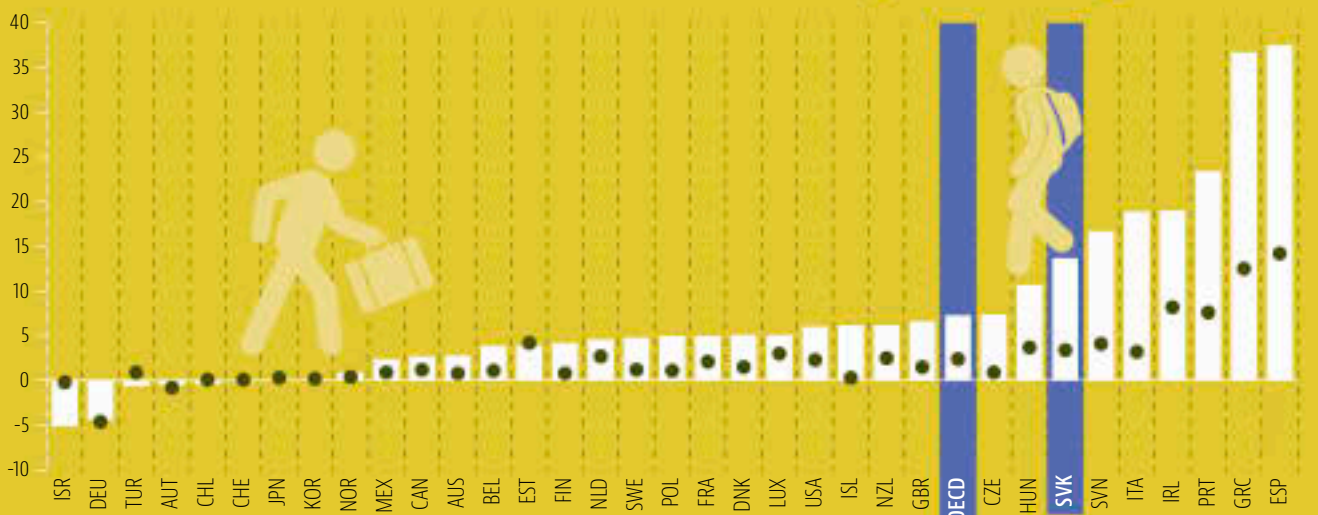
Zoradené od najnižšej po najvyššiu u detí

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888932966485>

Nezamestnanosť zasiahla vo väčšine krajín najtvrdšie mladých ľudí

% bod zmeny miery nezamestnanosti od roku 2007 do 2. štvrtroku 2013

KÓDY ISO	AUS Austrália	CHN Čína	DEU Nemecko	IRL Írsko	MEX Mexiko	RUS Ruská federácia	CHE Švajčiarsko
	AUT Rakúsko	CZE Česká republika	GRC Grécko	ISR Izrael	NLD Holandsko	ZAF Južná Afrika	TUR Turecko
	BEL Belgicko	DNK Dánsko	HUN Maďarsko	ITA Taliansko	NZL Nový Zéland	SVK Slovenská republika	GBR Spojené kráľovstvo
	BRA Brazília	EST Estónsko	ISL Island	JPN Japonsko	NOR Nórsko	SVN Slovinsko	USA Spojené štáty
	CAN Kanada	FIN Fínsko	IND India	KOR Kórea	POL Poľsko	ESP Španielsko	
	CHL Čile	FRA Francúzsko	IDN Indonézia	LUX Luxembursko	PRT Portugalsko	SWE Švédsko	

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888932966390>

Od finančnej krízy k sociálnej kríze

financovať programy investičnej povahy. Dnešné škrty vo výdavkoch na zdravotníctvo sa musia vyhýbať zvyšovaniu potrieb zdravotníckeho sektora do budúcnosti. Najťažšie postihnuté krajiny by mali zabezpečiť prístup ku kvalitným službám pre deti a zabrániť zatváraniu pracovných trhov pred absolventmi škôl.

Zraniteľné skupiny teraz potrebujú podporu

Aby boli sociálne výdavky účinné, musia byť sprevádzané príslušnou podporou pre najchudobnejších. Udržiavanie a posilňovanie podpory pre najzraniteľnejšie skupiny musí zostať kľúčovou súčasťou akejkoľvek stratégie hospodárskej a spoločenskej obnovy. Vlády potrebujú vhodným spôsobom načasovať a navrhnuť fiškálne konsolidačné opatrenia, pretože dosah takýchto opatrení sa môže u rôznych skupín obyvateľstva značne líšiť: napríklad chudobným môžu škrty vo výdavkoch ublížiť viac ako zvýšenie daní.

Priestor na škrty vo výdavkoch na nezamestnanosť je obmedzený

Oslabené pracovné trhy ponechávajú malý priestor na znížovanie výdavkov na podporu v nezamestnanosti, sociálne dávky a aktívne programy zamestnanosti. Tam, kde sa dajú dosiahnuť úspory, by sa malo postupovať v súlade s rýchlosťou ich obnovy. Adresné dávky v hmotnej núdzi sú napríklad prioritou v krajinách, kde táto forma podpory neexistuje, je ťažko dostupná alebo kde dlhodobo nezamestnaní vyčerpávajú prostriedky na podporu v nezamestnanosti. Celoplošné škrty v sociálnych transferoch, ako napríklad dávky na bývanie a rodinné prídavky/na dieťa, nie je vhodné využívať, pretože takéto transfery často poskytujú nevyhnutnú podporu chudobnejším pracujúcim rodinám a rodičom-samoživiteľom.

Adresnosť vedie k úsporám a zároveň aj ochrane zraniteľných skupín

Účinnejšia adresnosť dokáže vytvoriť výrazné úspory, a pritom chráni zraniteľné skupiny. Hlavné reformy zdravotníctva by mali byť prioritne zamerané na najzraniteľnejšie skupiny obyvateľov. Potrebné je však aj zlepšenie adresnosti, aby nedochádzalo k vytváraniu zvrátených motivácií, ktoré odrádzajú ľudí od hľadania práce. Napríklad u nezamestnaných ľudí, ktorí majú nastúpiť do práce, to môže predstavovať stratu alebo len mierne zvýšenie príjmov pri prechode z poberania dávok na zarábanie mzdy.

Podpora rodín pri zvládaní nepriaznivých situácií

Existuje množstvo dobrých dôvodov, prečo by sa mala štátna podpora navrhovať tak, aby nesuplovala, ale využívala a dopĺňala vlastné kapacity domácností zvládať nepriaznivé situácie. V tomto smere je obzvlášť dôležité poskytnúť

účinnú podporu zamestnanosti, aj ak by to krátkodobo znamenalo vyššie výdavky na aktívnu sociálnu politiku. Aktivácia pracovného trhu a podpora v zamestnanosti by sa mali zaviesť na rozumnej úrovni. Ak je bez práce veľké množstvo domácností, strategické snahy sa musia zamerať na rýchle využitie situácie v prípade zlepšenia podmienok na trhu práce. Napríklad v záujme čo najvyššej účinnosti by sa podpora a motivácia súvisiaca s prácou nemala obmedzovať len na jednotlivcov hľadajúcich pracovné miesta, ale mala by byť k dispozícii aj pre nepracujúcich partnerov.

Štáty potrebujú plány pre ďalšiu krízu

Pri vytváraní sociálnych politík „odolných voči kríze“ a udržiavaní účinnej podpory v priebehu celého hospodárskeho cyklu sa musia vlády pozeráť ďalej, za hranice aktuálneho hospodárskeho poklesu. V prvom rade potrebujú vymyslieť spôsob, ako šetriť počas hospodárskeho rastu, aby dokázali pokryť zvýšené náklady počas poklesu. Na strane výdavkov by mali prepájať podporu so situáciou na pracovnom trhu – napríklad spoľahlivým znížením dávok pri spamätávaní sa ekonomiky a presunom prostriedkov z dávok na aktívne politiky zamestnanosti. Na strane výdavkov by sa mali snažiť o rozšírenie daňových základov, znížovanie závislosti od daní z práce a prispôbenie daňových systémov, aby zohľadňovali zvyšujúce sa nerovnosti vo výške príjmov. V druhom rade musia vlády pokračovať v štrukturálnych reformách systémov sociálnej ochrany, ktoré sa začali ešte pred krízou. Kríza ich potrebu ešte viac zosilnila. V dôchodkovej oblasti napríklad niektorí budúci dôchodcovia riskujú nárast neistoty príjmov v dôsledku dlhých období nezamestnanosti v priebehu aktívneho veku. V zdravotníctve sa uprednostňujú štrukturálne opatrenia, ktoré odstraňujú nepotrebné služby a zabezpečujú efektívnu úsporu, pred neadresnými škrtnami, ktoré obmedzujú najzraniteľnejším skupinám prístup k zdravotnej starostlivosti.

DATABÁZA ZDROJOV

- *OECD Income Distribution Database*
DOI : <http://dx.doi.org/10.1787/data-00654-en>
- *How's Life? 2013: Measuring Well-being*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264201392-en>
- *Health at a Glance 2013: OECD Indicators*
DOI: http://dx.doi.org/10.1787/health_glance-2013-en

GLOBÁLNA PARLAMENTNÁ SIET' OECD

Zapojenie zákonodarcov

Predložte analýzy a údaje OECD svojmu
parlamentu

Podpora lepších politík pre lepší život

Získajte viac informácií na
www.oecd.org/parliamentarians

Alebo nám napíšte na
parliamentarians@oecd.org

Blahobyt na Slovensku

Slovenská republika obstála pri mnohých hodnoteniach skúmaných oblastí blahobytu dobre, čo dokazuje, že sa približuje k priemerným hodnotám vo veľkom počte ukazovateľov, na ktoré sa zameriava Index lepšieho života OECD

Peniaze, hoci sa za ne šťastie kúpiť nedá, sú dôležitým prostriedkom dosahovania vyššej životnej úrovne. Na Slovensku predstavuje priemerný čistý upravený disponibilný príjem domácností na obyvateľa 17 228 USD ročne, čo je menej ako priemer OECD vo výške 23 938 USD ročne. Medzi najbohatšími a najchudobnejšími je však značný rozdiel – horných 20 % obyvateľstva zarába štyrikrát viac ako dolných 20 %.

Pokiaľ ide o zamestnanosť, 60 % osôb vo veku 15 až 64 rokov na Slovensku má platenú prácu, čo je pod priemernou úrovňou zamestnanosti v krajinách OECD, ktorá dosahuje 65 %. Platenú prácu má takmer 68 % mužov a 53 % žien. Ľudia na Slovensku pracujú 1 785 hodín ročne, čo je o niečo viac ako priemer 1 765 hodín v krajinách OECD. Ďalším kľúčovým ukazovateľom je však to, koľko ľudí má dlhý pracovný čas. Približne 6 % zamestnancov má veľmi dlhý pracovný čas, čo je menej ako priemer OECD na úrovni 9 %, pričom veľmi dlhý pracovný čas má 9 % mužov v porovnaní len s 3 % žien.

Dobré vzdelanie je dôležitým predpokladom na nájdenie dobrej pracovnej pozície. Na Slovensku až 91 % dospelých vo veku 25 až 64 rokov má ukončené stredoškolské vzdelanie, čím sa posúvame oveľa vyššie ako je priemer 75 % podľa OECD, pričom ide o jednu z najvyšších mier v rámci krajín OECD. Na tomto údaji majú muži mierne vyšší podiel ako ženy, keďže stredoškolské vzdelanie úspešne ukončilo 93 % mužov v porovnaní s 89 % žien. Pokiaľ ide o kvalitu vzdelávacieho systému, priemerný študent dosiahol pri testovaní zručností v čítaní, matematike a vedných disciplínach v rámci programu organizácie OECD pre medzinárodné hodnotenie študentov (PISA) 472 bodov, čo je menej ako priemer 497 bodov podľa OECD. Dievčatá na Slovensku

prekonalí chlapcov priemerne o 8 bodov, čo sa vyrovná priemernému rozdielu, aký dosiahla mládež v krajinách OECD.

Z hľadiska zdravia je na Slovensku očakávaná dĺžka života 76 rokov, čo je o štyri roky menej ako priemer 80 rokov u obyvateľov krajín OECD. Očakávaná dĺžka života u žien predstavuje 80 rokov v porovnaní so 72 rokmi u mužov. Úroveň atmosférických častíc PM10 – čo sú drobné častice znečisťujúce ovzdušie, ktoré sú dostatočne malé na to, aby sa dostali do pľúc a poškodili ich – má hodnotu 12,7 mikrogramu na meter kubický, čo je podstatne menšie číslo ako priemerných 20,1 mikrogramu na meter kubický v ovzduší ostatných krajín OECD. Slovenská republika by mohla dosahovať lepšie výsledky v oblasti kvality vody, keďže len 82 % obyvateľov vyjadruje svoju spokojnosť s kvalitou vody, čo je pod priemernou úrovňou 84 % podľa OECD.

Pokiaľ ide o verejnú sféru, na Slovensku prevláda priemerný záujem o spoločenské záležitosti a aj úroveň občianskej angažovanosti sa posudzuje ako priemerná. 88 % ľudí je presvedčených, že poznajú niekoho, na koho by sa mohli v časoch núdze obrátiť, čo je nepatrne menej ako je priemer 89 % podľa OECD. Volebná účasť ako meradlo dôvery verejnosti k vláde a účasti občanov na politickom procese dosiahla počas posledných volieb 59 %. Toto číslo je oveľa nižšie ako priemer v krajinách OECD, kde sa na voľbách zúčastňuje priemerne 72 % ľudí. Podľa údajov OECD sa volebná účasť horných 20 % obyvateľstva odhaduje na 64 %, pričom u dolných 20 % sa odhaduje na 60 %. Ide o oveľa tesnejší rozdiel ako je priemerný rozdiel na úrovni 11 percentuálnych bodov u obyvateľstva ostatných krajín OECD. Tento výsledok naznačuje, že na Slovensku existuje široké sociálne začleňovanie do demokratických inštitúcií.

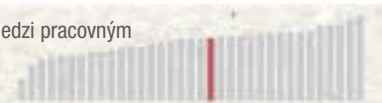
Uvedený text obsahuje údaje, ktoré je možné nájsť na stránkach príslušných krajín venovaných Indexu lepšieho života. Hlbšia analýza blahobytu sa uvádza v správe *How's Life? 2013: Measuring Well-Being*.

Viac informácií o odhadoch a referenčných rokoch nájdete na www.oecdbetterlifeindex.org/about/better-life-initiative/.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

podľa Indexu lepšieho života

(v porovnaní s ostatnými krajinami OECD)

Index	Vybrané zistenia
 Bývanie 	V priemernom dome alebo byte pripadá 1,2 izby na osobu
 Príjem 	Priemerný majetok domácnosti sa odhaduje na 9 651 USD na osobu
 Práca 	Približne 8,9 % pracovnej sily je nezamestnaných rok alebo dlhšie
 Spoločenský život 	Takmer 88 % ľudí je presvedčených, že poznajú niekoho, na koho sa môžu v časoch núdze spoľahnúť
 Vzdelanie 	Priemerný študent dosiahol 472 bodov v testovaní PISA zameranom na čítanie, matematiku a vedy
 Životné prostredie 	Znečistenie ovzdušia (časticami PM10) dosahuje úroveň 12,7 mikrogramov na meter kubický
 Účast' na verejnom živote 	Volebná účasť v posledných všeobecných voľbách dosiahla úroveň 59 % registrovaných voličov
 Zdravie 	Očakávaná dĺžka života je 76 rokov
 Spokojnosť so životom 	Na stupnici od 0 do 10 je všeobecná spokojnosť ľudí so životom na úrovni 5,9
 Osobná bezpečnosť 	Počet vražd je 1,2 na 100 000 obyvateľov
 Vyváženosť medzi pracovným a súkromným životom 	Približne 6 % zamestnancov má dlhý pracovný čas

Informácie. Zo zdroja.

Od roku 1962 vám pomáha udržať si náskok pred politickými výzvami dnešných čias.

Prihláste sa na odber na

www.oecdobserver.org/subscribe.html

alebo nám napíšte na

observer@oecd.org

INFORMAČNÝ KÚTIK

Text a grafika sú spracované z OECD (2014), *OECD Regional Outlook 2014: Regions and Cities: Where Policies and People Meet*, OECD Publishing

DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264201415-en>

Každý región môže byť úspešnejší, ak sa bude riadiť efektívne

Napriek tomu, že regióny sú v popredí záujmu pri vládnych snahách o posilňovanie hospodárskeho rastu, zvyšovanie prosperity či zmiernovanie nerovností, ekonomická kríza prehĺbila rozdiely medzi rozvinutými a chudobnými regiónmi v polovici členských krajín OECD. Aj keď sú medzi regiónmi obrovské rozdiely v hospodárskom raste a ich úspešnosti, dokonca v rámci jedinej krajiny, aj ekonomicky slabé regióny sa môžu stať konkurencieschopnejšími pri správnej kombinácii politík a za podmienky, že sú tieto snahy skordinované naprieč všetkými úrovňami verejnej správy..

Rozdiely v príjmoch medzi regiónmi sa vo väčšine krajín OECD v posledných desaťročiach zväčšili. Ani kríza tento trend nezmenila. Tam, kde sa rozdiely zmenšili, to vo všeobecnosti odrážalo slabý výkon v bohatších oblastiach, nie rast v chudobnejších. Kríza taktiež zvýraznila rozdiely v nezamestnanosti v regiónoch.

Posun od finančných stimulov k posilneniu po kríze viedol k **prudkým škrtom verejných investícií**, ktoré v rámci krajín OECD v rokoch 2009 až 2012 klesli reálne o 13 %. Keďže približne 72 % verejných investícií spravujú samosprávy, predstavuje to pre regióny a oblasti zvláštnu výzvu. Škrty v investíciách síce pomohli ochrániť súčasné služby a presuny, rizikom však je podkopanie rastu a poskytovania služieb v budúcnosti.

Fiškálny tlak tiež predstavoval jeden z hlavných dôvodov **narastajúceho počtu samosprávnych reforiem**. Tieto boli sčasti motivované úspornými opatreniami, ale aj snahami o prerozdelenie príslušných kompetencií.

Kríza zvýraznila obmedzenia čisto ekonomického hodnotenia spoločenského pokroku a podčiarkla **potrebu širších**

meradiel prosperity. Prosperita sa však musí chápať a riešiť aj na regionálnej úrovni. Rozdiely v nepenažných meradielach prosperity sú často väčšie medzi regiónmi tej istej krajiny než medzi jednotlivými krajinami. Okrem toho sú tiež v dlhodobom meradle extrémne stabilné. Krajiny s väčšími rozdielmi v prístupe k vzdelaniu, práci a najdôležitejším službám majú tiež znížené ukazovatele prosperity na celoštátnej úrovni.

Hľadanie rastu sa čoraz viac sústreďuje na **mestá ako najdôležitejšie potenciálne impulzy rastu** vo väčšine krajín OECD. Mestá sú vo všeobecnosti produktívnejšie a táto výhoda narastá s rastúcou veľkosťou mesta. Väčšie mestá zvyčajne zvyšujú rast v okolitých regiónoch, a to až do vzdialeností 200 – 300 kilometrov. Menšie mestá však môžu zvýšiť produktivitu úzkym prepojením s inými mestami a využiť tak prepojitelnosť ako náhradu za veľkosť.

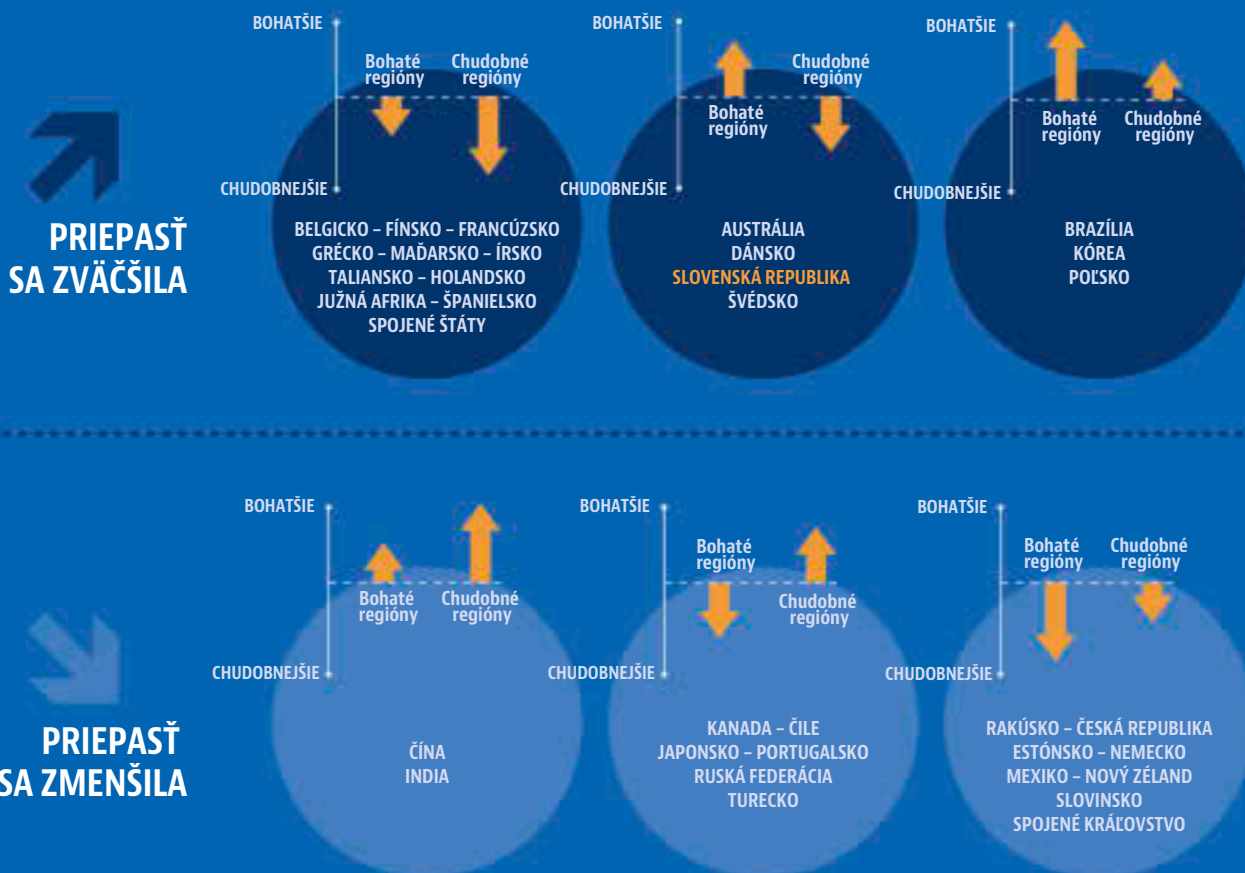
Rast a výhody produktivity ako výsledok urbanizácie neprichádzajú automaticky: **spôsob riadenia miest** má priamy a silný vplyv na ich ekonomickú výkonnosť a životnú úroveň obyvateľov. Správanie domácností a firiem, ako aj interakcie rôznych subjektov verejnej

Regionálny výhľad OECD

Vybrané údaje

V mnohých krajinách kríza zväčšila priepasť medzi najbohatšími a najchudobnejšími regiónmi

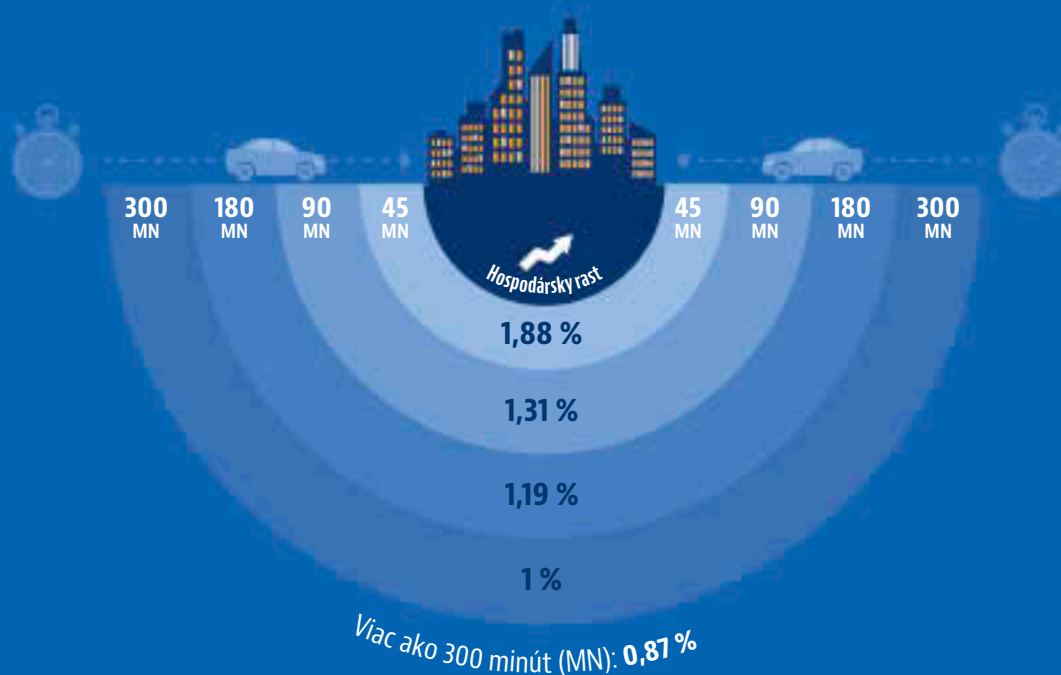
Trend v pomere k HDP na obyvateľa z 10 % najbohatších a 10 % najchudobnejších regiónov, 2008 – 2010

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933106249>

Hospodársky rast sa zvyšuje s blízkosťou veľkých miest

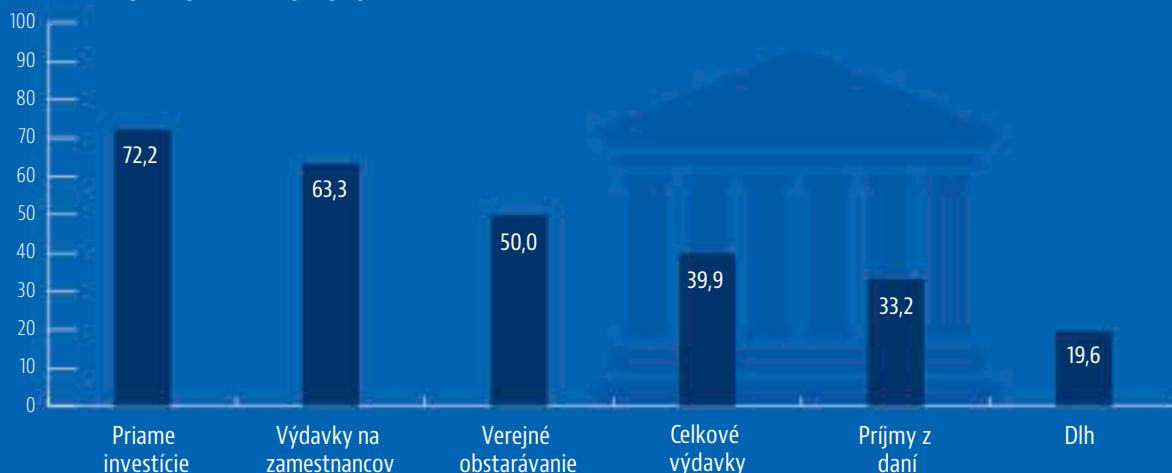
Ročná miera rastu HDP na obyvateľa na regionálnej úrovni (1995 – 2010) a čas jazdy do najbližšej veľkej metropolitnej oblasti s 2 alebo viac miliónmi obyvateľov v krajinách OECD

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933106667>

Samosprávy zohrávajú kľúčovú úlohu v oblasti verejných financií

Podiel samosprávy na verejnej správe, OECD (2012)

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933106306>

Každý región môže byť úspešnejší, ak sa bude riadiť efektívne

politiky, má vo všeobecnosti väčší pozitívny či negatívny vedľajší vplyv v mestách než v redšie zaľudnených oblastiach. To poukazuje na väčšiu potrebu koordinovanej politiky na všetkých úrovniach verejnej správy.

Takáto **koordinácia má často rezervy**: národné a samosprávne sektorové politiky často vytvárajú protichodné stimuly a sú na jednotlivých úrovniach verejnej správy slabo zosúladené. Horizontálne rozdrobenie na komunálnej úrovni tento problém ešte zhoršuje, obzvlášť vo veľkých, ale politicky nejednotných metropolitných oblastiach. Prieskum riadenia metropolitných oblastí OECD poukazuje na komplikované riadenie v kontraste s výhodami lepšej koordinácie politik na metropolitnej úrovni – t. j. na úrovni miest definovaných osídlenými oblasťami a ekonomickými aktivitami, a nie často zastaranými administratívnymi hranicami.

Hlavné politické dôsledky

Stúpajúce nerovnosti, pomalý rast a obmedzený priestor na manévrowanie z hľadiska fiškálnych a menových politik: to všetko podčiarkuje potrebu efektívneho **formulovania regionálnych politik**. Aj v rámci krajín sa prekážky rastu medzi jednotlivými regiónmi výrazne líšia. Okrem toho musia politiky stále viac brať do úvahy kompromisy, ktoré sa dajú robiť medzi jednotlivými cieľmi, a ich synergiu, ktorá by sa dala integrovaným prístupom využiť. Tieto kompromisy a dopĺňanie často odrážajú špecifické podmienky konkrétneho miesta a sú často najviditeľnejšie – a najzvládnuteľnejšie – pre regionálnych alebo miestnych činiteľov.

Na geografii politik záleží: pri identifikovaní a vyzdvihovaní prepojení medzi ekonomickými, environmentálnymi a sociálnymi cieľmi sa musia zákonodarcovia pozeráť za administratívne hranice a vziať do úvahy samotnú geografiu výziev, ktoré chcú zdolať – ako napríklad pri riešení problémov verejnej dopravy v celej metropolitnej oblasti, nie oddelene v jednotlivých mestských samosprávach. Vhodný rozsah politických opatrení závisí od výzvy, ktorej sa čelí: spádové oblasti škôl sa budú líšiť od spádových oblastí nemocníc a dopravné správne orgány môžu pracovať v inom meradle než orgány správy zdravotníctva. Počet úrovní verejnej správy sa však nedá donekonečna násobiť, takže sú potrebné údaje, nástroje a inštitúcie schopné podporiť koordináciu vo vertikálnom aj horizontálnom smere v rôznych rozsahoch.

Prispôsobenie politik konkrétne miestu je obzvlášť dôležité naprieč mestskými a vidieckymi oblasťami. Keďže približne 78 % obyvateľov vidieka v krajinách OECD býva blízko mesta, nedáva zmysel, aby boli mestské a vidiecke oblasti považované za oddelené sféry. Ak majú mestské a vidiecke politiky odrážať realitu miest, kde sú uvedené do praxe, musia byť lepšie vzájomne prepojené. Mestsko-vidiecke partnerstvá môžu pomôcť

priniesť integrovaný územný rozvoj a vystupňovať potenciálne výhody na pracovnom trhu, v životnom prostredí aj v iných spojitostiach medzi mestskými a vidieckymi spoločenstvami.

Škrty vo verejných investíciách znamenajú, že **lokálne a regionálne vlády musia urobiť viac – a lepšie – za menej**. S týmto vedomím prijala Rada OECD v marci 2014 Odporúčanie o efektívnych verejných investíciách na všetkých úrovniach verejnej správy. Princípy, ktoré toto odporúčanie nasleduje, pomôžu vládam vyhodnotiť silné a slabé stránky ich kapacít verejných investícií a určiť priority v zlepšovaní.

Národné a regionálne/samosprávne vlády môžu hrať dôležitú úlohu v podporovaní efektívnejších metropolitných riešení politických situácií. Prekážky skupinových snáh sú často značne náročné a ak aj všetky mestské samosprávy veľkej mestskej oblasti či regiónu môžu zo spolupráce získať, možno žiadna z nich nemá kapacitu či pohnútky na prijatie nákladov, ktoré si vyžaduje zber potrebných informácií, mobilizácia ostatných atď.

Lepšie riadenie metropolitných oblastí si zase vyžaduje podporu výraznejšej súvislosti politik v mestách na celonárodnej úrovni. Tradične boli všetky otvorené mestské štátne politiky všade tam, kde existovali, vytvárané v úzkoprsm pohľade a sústredili sa na problémy, nie na potenciál. Mnohé ďalšie prvky politik, ktoré majú výrazný vplyv na mestský rozvoj, nie sú často hodnotené z pohľadu miest. Vlády, ktoré chcú mať mestá v poriadku, musia vyvinúť výrazne širší náhľad na mestské politiky a vytvoriť stratégie naprieč sektormi, ktoré budú čeliť uvedeným výzvam.

DATABÁZA ZDROJOV

- *OECD Regional Well-Being*
www.oecdregionalwellbeing.org
- *How's Life in Your Region?: Measuring Regional and Local Well-being for Policy Making*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264217416-en>
- *Investing Together: Working Effectively across Levels of Government*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264197022-en>

INFORMAČNÝ KÚTIK

Text a grafika sú spracované z
 OECD (2014), *Education at a Glance 2014:*
OECD Indicators, OECD Publishing
 DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2014-en>

Rastúci význam vzdelávania a zručností

Prístup k vzdelávaniu sa zvyšuje, rovnako ako aj vplyv vzdelávania a zručností na naše životy, keďže vyššia úroveň dosiahnutého vzdelania znamená lepšiu šancu na zamestnanie a vyššiu mzdu.

Prístup k vzdelávaniu sa naďalej rozširuje a podiel dospelých s vysokou úrovňou schopnosti spracúvať textové informácie neustále rastie; súčasne sa však prehlbujú aj sociálno-ekonomické rozdiely, pretože výrazne zosilnel vplyv vzdelania a zručností na životné príležitosti jednotlivcov.

Pracovný trh odmeňuje vysokú úroveň dosiahnutého vzdelania a zručností

Pozrime sa na situáciu v oblasti zamestnanosti. V priemere je zamestnaných viac ako 80 % dospelých s vysokoškolským vzdelaním v porovnaní s menej ako 60 % zamestnaných ľudí s nižším ako vyšším stredoškolským vzdelaním. Vysokoškolsky vzdelaní ľudia, predovšetkým mladí dospelí, však nie sú imúnni voči nezamestnanosti. Miera nezamestnanosti medzi vysokoškolsky vzdelanými dospelými v krajinách OECD dosahovala v roku 2012 priemernú hodnotu 5,0 % (zvýšenie oproti 3,3 % v roku 2008), no v kategórii dospelých vo veku 25 až 34 rokov to bolo 7,4 % (zvýšenie oproti 4,6 % v roku 2008). Na porovnanie, miera nezamestnanosti dospelých vo veku 25 až 34 rokov bez vyššieho stredoškolského vzdelania dosiahla v roku 2012 hodnotu 19,8 % (v mnohých krajinách dokonca vyššiu), čo predstavuje zvýšenie oproti 13,6 % v roku 2008. Tieto údaje znova potvrdzujú, že nedávna hospodárska kríza najviac postihla nízkovzdelaných mladých dospelých. Nedostatok

zručností zvyšuje riziko nezamestnanosti, a to dokonca aj medzi ľuďmi s podobnou úrovňou dosiahnutého vzdelania. Napríklad Prieskum zručností dospelých, ktorého sa zúčastnilo 24 krajín resp. regiónov ukázal, že v roku 2012 bolo nezamestnaných v priemere 5,8 % dospelých bez vyššieho stredoškolského vzdelania, ktorí však preukázali priemernú úroveň schopnosti spracúvať textové informácie, v porovnaní s 8,0 % dospelých s podobnou úrovňou dosiahnutého vzdelania, no s nízkou schopnosťou spracúvať textové informácie. Podobne aj medzi dospelými s vysokoškolským vzdelaním bolo nezamestnaných 3,9 % ľudí s nízkou schopnosťou spracúvať textové informácie v porovnaní s 2,5 % ľudí s vysokou úrovňou tejto schopnosti.

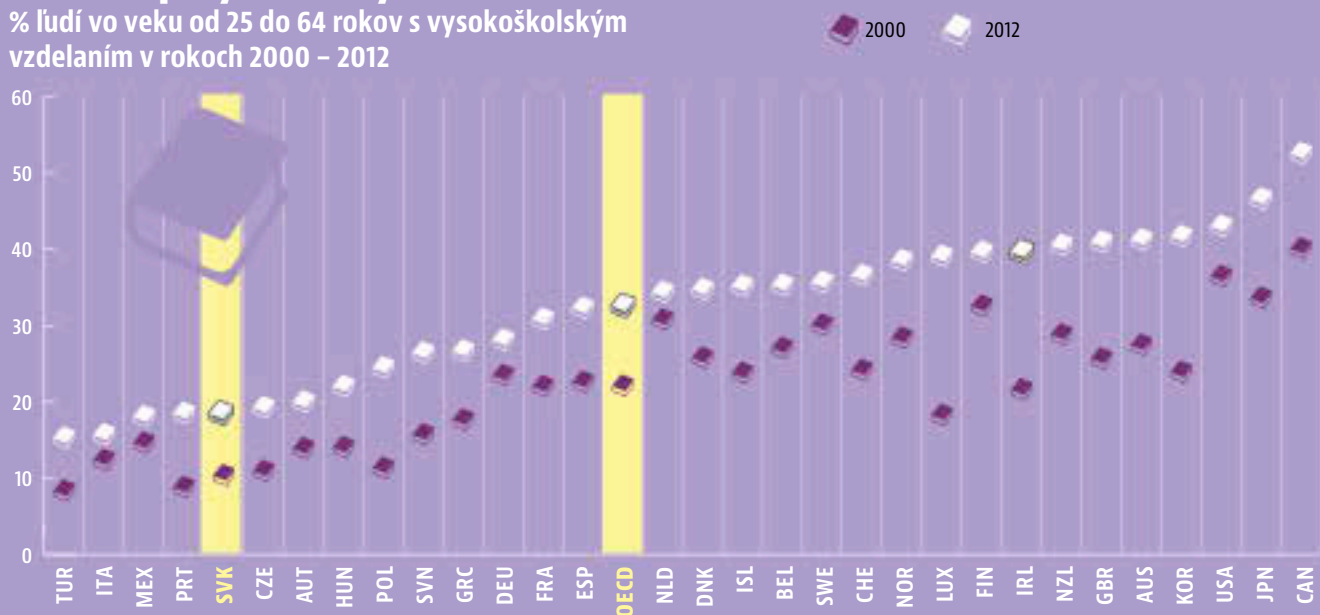
Údaje o mzdách takisto poukazujú na prehľbovanie rozdielov medzi tými, ktorí vzdelanie majú, a tými, ktorí ho nemajú. V krajinách OECD zarábajú dospelí s ukončeným vysokoškolským vzdelaním v priemere o približne 70 % viac ako dospelí s vyšším stredoškolským vzdelaním. Rozdielna úroveň zručností má tiež vplyv na mzdu, a to dokonca aj medzi ľuďmi s rovnakou úrovňou dosiahnutého vzdelania: podľa údajov zaznamenaných počas prieskumu zručností dospelých zarába vysokoškolsky vzdelaný dospelý, ktorý dosahuje najvyššiu úroveň schopnosti spracúvať textové informácie, v priemere o približne 45 % viac ako dospelý s podobným vzdelaním, ktorý dosahuje najnižšiu úroveň schopnosti spracúvať textové informácie.

Prehľad vzdelávania: Ukazovatele OECD

Vybrané údaje

Viac dospelých má vysokoškolské vzdelanie

% ľudí vo veku od 25 do 64 rokov s vysokoškolským vzdelaním v rokoch 2000 – 2012

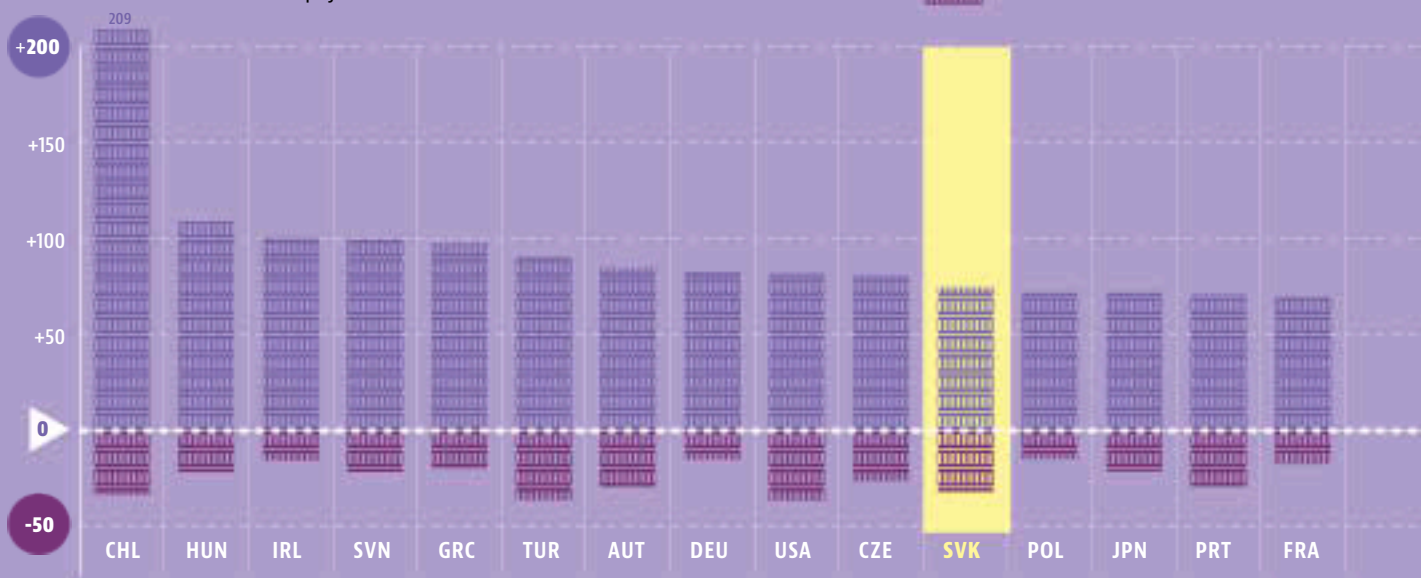
StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933114951>

Relatívne príjmy podľa dosiahnutého vzdelania

Nárast alebo pokles v porovnaní s vyšším stredoškolským vzdelaním v roku 2012

Ľudia vo veku od 25 do 64 rokov s príjmom zo vzdelania

- Vysokoškolská úroveň alebo pokročilé výskumné programy
- Vyššie stredoškolské vzdelanie
- Nižšia úroveň než vyššie stredoškolské vzdelanie

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933116205>

Miera zamestnanosti podľa dosiahnutého vzdelania

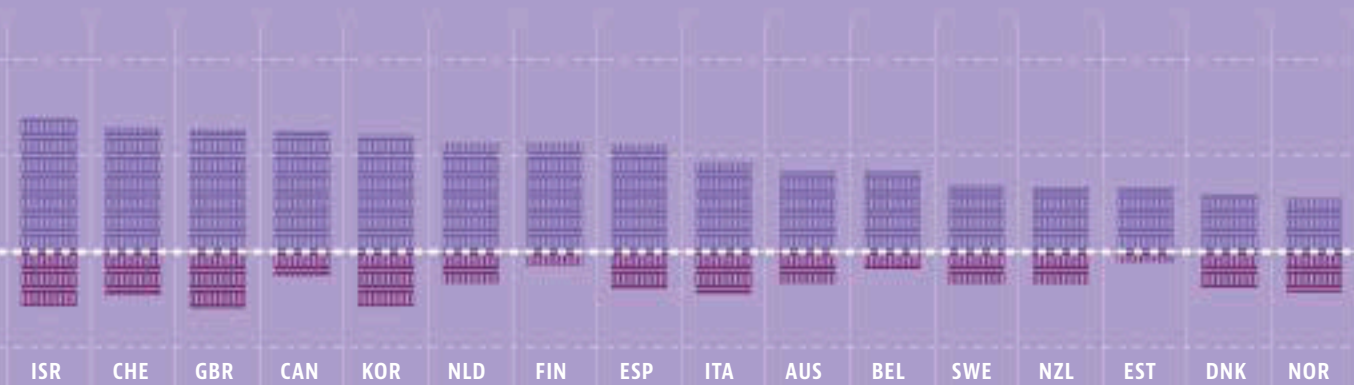
% zamestnaných ľudí vo veku od 25 do 64 rokov v roku 2012

Štáty sú zoradené v zostupnom poradí podľa miery zamestnanosti 25- až 64-ročných ľudí s vysokoškolským vzdelaním

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933115958>

KÓDY ISO	AUS Austrália	CZE Česká republika	GRC Grécko	KOR Kórea	NOR Nórsko	ESP Španielsko
	AUT Rakúsko	DNK Dánsko	HUN Maďarsko	LVA Lotyšsko	POL Poľsko	SWE Švédsko
	BEL Belgicko	EST Estónsko	ISL Island	LUX Luxembursko	PRT Portugalsko	CHE Švajčiarsko
	BRA Brazília	FIN Fínsko	IRL Írsko	MEX Mexiko	RUS Ruská federácia	TUR Turecko
	CAN Kanada	FRA Francúzsko	ITA Taliansko	NLD Holandsko	SVK Slovenská republika	GBR Spojené kráľovstvo
	CHL Čile	DEU Nemecko	ISR Izrael	NZL Nový Zéland	SVN Slovinsko	USA Spojené štáty

Rastúci význam vzdelania a zručností

Vo väčšine krajín je absolútna stúpajúca mobilita v oblasti vzdelávania bežnejšia ako klesajúca mobilita

Vďaka rozšíreniu vzdelávacích systémov na úrovni vyššieho sekundárneho alebo postsekundárneho neterciárneho a terciárneho vzdelávania v mnohých krajinách OECD získali ľudia vo veku 25 až 34 rokov príležitosti dosiahnuť vyššiu úroveň vzdelania ako ich rodičia. V krajinách OECD, ktoré sa zúčastnili Prieskumu zručností dospelých 2012 (produkt programu medzinárodného hodnotenia schopností dospelých OECD – PIAAC), v priemere 32 % mladých ľudí dosiahlo vyššiu úroveň vzdelania ako ich rodičia, zatiaľ čo iba 16 % nedosiahlo úroveň vzdelania svojich rodičov. Vo všetkých krajinách okrem Estónska, Nemecka, Nórska a Švédska je absolútna stúpajúca mobilita v oblasti vzdelávania bežnejšia ako absolútna klesajúca mobilita. Rozširovanie vzdelávania bolo obzvlášť zreteľné vo Francúzsku, Írsku, Taliansku, Kórei, Španielsku a v Ruskej federácii, kde rozdiel medzi stúpajúcou a klesajúcou mobilitou v oblasti vzdelávania predstavuje 30 percentuálnych bodov alebo viac.

Ďalšie zistenia

Vysokoškolské vzdelanie dosiahlo takmer 40 % súčasných dospelých vo veku 25 až 34 rokov, čo je o 15 percentuálnych bodov vyšší podiel ako v kategórii dospelých vo veku 55 až 64 rokov.

V priemere došlo k zvýšeniu o 10 percentuálnych bodov medzi podielom starších a mladších dospelých, ktorí dosiahli najvyššiu úroveň **schopnosti spracúvať textové informácie**.

V súčasnosti sa vo väčšine krajín OECD vzdelávanie väčšiny detí začína skôr, než dosiahnu vek 5 rokov. Viac ako tri štvrtiny 4-ročných detí (84 %) v krajinách OECD sa zúčastňujú **predškolských vzdelávacích programov a programov primárneho vzdelávania**; v krajinách OECD, ktoré sú zároveň súčasťou Európskej únie, je to až 89 % všetkých 4-ročných detí.

Približne 72 % študentov, ktorí nastúpia do inštitúcie **vyššieho stredoškolského vzdelávania**, dokončí štúdium v rámci predpokladaného obdobia študijného programu. Pri poskytnutí dvoch ďalších rokov študentom na dokončenie ich vyššieho stredoškolského vzdelania v priemere 87 % študentov v krajinách OECD úspešne dokončí svoje štúdium dva roky po stanovenom termíne ukončenia štúdia.

V roku 2012 sa vzdelávacieho procesu v krajinách OECD zúčastňovalo v priemere 49 % mladých ľudí vo veku 15 až 29 rokov. 36 % zo zostávajúcich 51 % malo prácu, 7 % bolo nezamestnaných a 8 % nepracujúcich.

Vysokoškolské inštitúcie a v menšej miere aj inštitúcie predškolského vzdelávania získavajú najväčšie podiely finančných prostriedkov zo súkromných zdrojov: 31 % a 19 %, v tomto poradí. **Verejné financovanie** vzdelávacích inštitúcií,

súhrnne za všetky úrovne vzdelávania, sa v období od roku 2000 do roku 2011 zvýšilo vo všetkých krajinách (s výnimkou Talianska), pre ktoré sú k dispozícii komparatívne údaje. Vzhľadom na vyšší počet domácností, ktoré sa podieľajú na nákladoch na vzdelávanie, však **súkromné financovanie** narástlo ešte výraznejšie vo viac ako troch štvrtinách krajín.

Zatiaľ čo v dvoch tretinách krajín sa podiel **verejných výdavkov** určených na vzdelávanie v období od roku 2005 do roku 2011 znížil, počas kratšieho obdobia 2008 až 2011, keď hospodárska kríza vrcholila, rástli verejné výdavky na vzdelávanie rýchlejšie (resp. klesali pomalšie) ako verejné výdavky na všetky ostatné sektory služieb v 16 z 31 krajín s dostupnými údajmi.

Len v štyroch z 35 krajín s dostupnými údajmi sa od **učiteľov** v predškolských zariadeniach vyžaduje magisterský titul, zatiaľ čo v prípade učiteľov všeobecných predmetov na úrovni vyššieho stredoškolského vzdelávania sa vyžaduje v 22 z 36 krajín s dostupnými údajmi.

Profesionálny vývoj je v prípade **učiteľov** povinný na všetkých úrovniach vzdelávania v približne troch štvrtinách krajín OECD a partnerských krajín s dostupnými údajmi. Zatiaľ čo v 17 krajinách sa profesionálny vývoj vyžaduje od všetkých učiteľov na úrovni nižšieho stredoškolského vzdelávania a v 8 krajinách sa vyžaduje v súvislosti s možnosťou povýšenia alebo zvýšenia mzdy, v 6 krajinách sa nevyžaduje vôbec.

V roku 2012 bolo viac ako 4,5 milióna študentov zapísaných na vysokoškolské štúdium mimo krajiny svojho občianstva. Austrália, Rakúsko, Luxembursko, Nový Zéland, Švajčiarsko a Veľká Británia mali najvyšší percentuálny podiel **zahraničných študentov** z celkového počtu zapísaných vysokoškolských študentov.

DATABÁZA ZDROJOV

- *TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264196261-en>
- *Skills Outlook 2013: First Results from the Survey of Adult Skills*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264204256-en>
- *Trends Shaping Education 2013*
DOI: http://dx.doi.org/10.1787/trends_edu-2013-en

INFORMAČNÝ KÚTIK

Text a grafika sú spracované z OECD (2014), *Green Growth Indicators 2014, OECD Green Growth Studies*, OECD Publishing
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264202030-en>

Meranie pokroku v oblasti zeleného rastu

Indikátory zeleného rastu krajín OECD pomáhajú vládam navrhovať politiky, ktoré podporujú ekonomický rast a rozvoj, pričom zabezpečujú, že prírodné bohatstvo bude aj naďalej poskytovať zdroje a environmentálne služby, od ktorých závisí naša prosperita. Globálna ekonomická a finančná kríza zmiernila niektoré dosahy na životné prostredie. Je tu však riziko, že keď sa rast znovu naštartuje, tieto dosahy sa opäť zintenzívnia a rýchlo prekročia predkrízové úrovne.

Ukazovatele zeleného rastu OECD sú zoradené podľa štyroch hlavných cieľov: nízkouhlíková ekonomika, ktorá efektívne využíva zdroje; zachovanie základne prírodného bohatstva; zvyšovanie kvality života obyvateľstva; zavádzanie vhodných politických opatrení a využívanie ekonomických príležitostí, ktoré zelený rast prináša. Na vyjadrenie vyrovnaného zeleného rastu sa zameriava šesť **hlavných ukazovateľov**: uhlíková a materiálová produktivita, environmentálne upravený multifaktor produktivity, index prírodných zdrojov, zmeny vo využívaní pôdy a krajinej pokrývky a vystavenie populácie znečisteniu ovzdušia.

Globálna ekonomická a finančná kríza zmiernila niektoré dosahy na životné prostredie. Ak vlády neposilnia náležité politické opatrenia, s obnovením rastu sa tieto dosahy zintenzívnia a rýchlo prekročia úroveň pred krízou. Potrebujeme výraznejšie a vytrvalejšie snahy, aby sme dosiahli zlepšenie efektívneho využívania energie a prírodných zdrojov, ktoré zvrátia škodu na životnom prostredí, udržia v ekonomike základňu prírodného bohatstva a zvýšia kvalitu života obyvateľstva. To si vyžaduje spoločné úsilie ministerstiev financií, hospodárstva, priemyslu, poľnohospodárstva a ďalších, ktorých politika ovplyvňuje životné prostredie a ktoré podporujú zelený rast. Zásadnú úlohu bude hrať budovanie ľudského kapitálu prostredníctvom vzdelávania a rozvíjania zručností.

Zlepšujeme našu efektívnosť vo využívaní prírodných zdrojov a environmentálnych služieb?

Počas posledných 20 rokov sa produktivita životného prostredia v krajinách OECD zvýšila, pokiaľ ide o **uhlíkové emisie, energiu a materiály**. Medzi jednotlivými krajinami

a sektormi sú však veľké odchýlky. Rast ekonomiky už nie je priamo úmerný emisiám oxidu uhličitého a spotrebe fosílnych palív; obnoviteľné zdroje energie hrajú čoraz väčšiu rolu v diverzifikácii zdrojov energie a znižovaní ich uhlíkových emisií. V súčasnosti vytvárajú krajiny OECD väčšiu ekonomickú hodnotu na jednotku materiálových zdrojov než v roku 1990 a snahy recyklovať odpad sa začínajú vyplácať. Zvyšuje sa tiež využitie živín v poľnohospodárstve a nadbytky sa oproti produkcii znižujú.

Tento trend spôsobuje kombinácia viacerých faktorov: politické opatrenia, pokles ekonomickej aktivity v dôsledku krízy, rast sektora služieb, prenášanie znečisťujúcej výroby náročnej na zdroje do zahraničia a nárast objemu v obchode.

V mnohých oblastiach je nárast produktivity malý a ekologický tlak aj naďalej vysoký: uhlíkové emisie stále rastú, fosílna palivá stále zohrávajú najvýznamnejšiu úlohu v energetike, v niektorých prípadoch vďaka podpore zo strany vlády; spotreba materiálových zdrojov na podporu rastu ekonomiky je aj naďalej vysoká a mnohé vzácne materiály sa vyhadzujú ako odpad.

Udržiava sa v našich ekonomikách základňa prírodného bohatstva?

Dostupné informácie, na základe ktorých by sme mohli odhadovať prírodné bohatstvo v jednotlivých krajinách, sú neúplné a ich kvalita je rôzna. V spravovaní obnoviteľných prírodných zdrojov OECD sleduje kvantitatívny pokrok. Svetová produkcia **ryb** z morského rybolovu je stabilizovaná, súkromný sektor predstavuje obraz trvalo udržateľného využívania **lesov** a spotreba obnoviteľných **zdrojov pitnej vody** je aj napriek zvyšujúcemu sa dopytu

OECD ukazovatele zeleného rastu

Vybrané údaje

Znečistenie ovzdušia v mestách

Priemerné vystavenie jednotlivca malým časticiam (PM10), $\mu\text{g}/\text{m}^3$

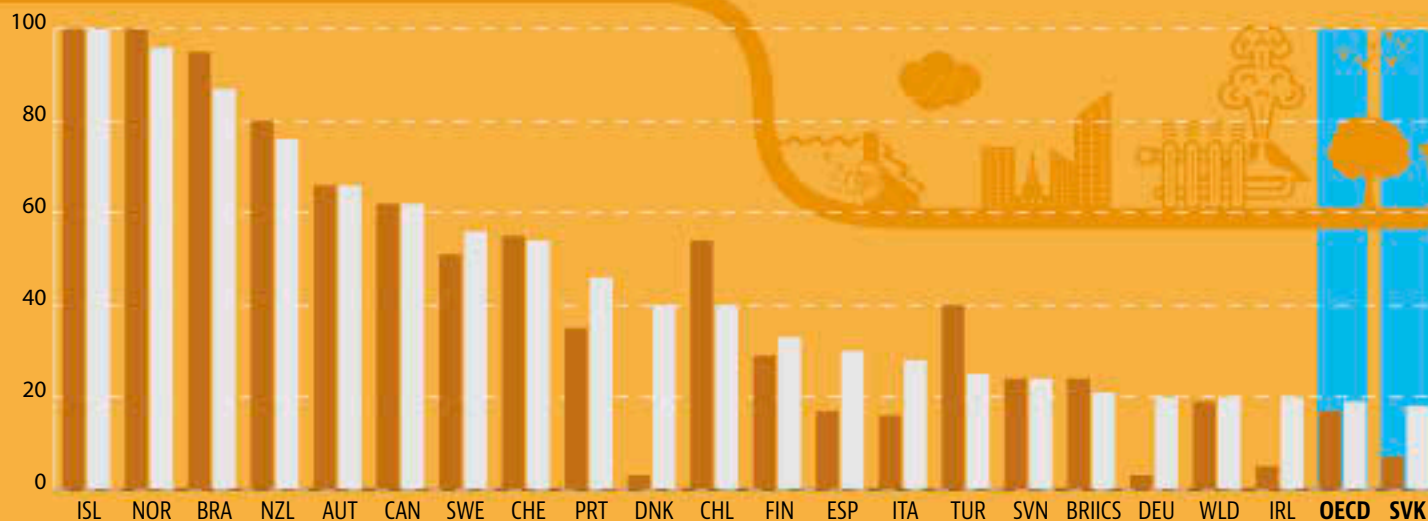
1990 2010 Prahová hodnota podľa WHO (ročný priemer 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$)

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888932925654>

Podiel obnoviteľných zdrojov energie na výrobe elektriny

% obnoviteľných zdrojov energie na výrobe elektriny
1990 2011

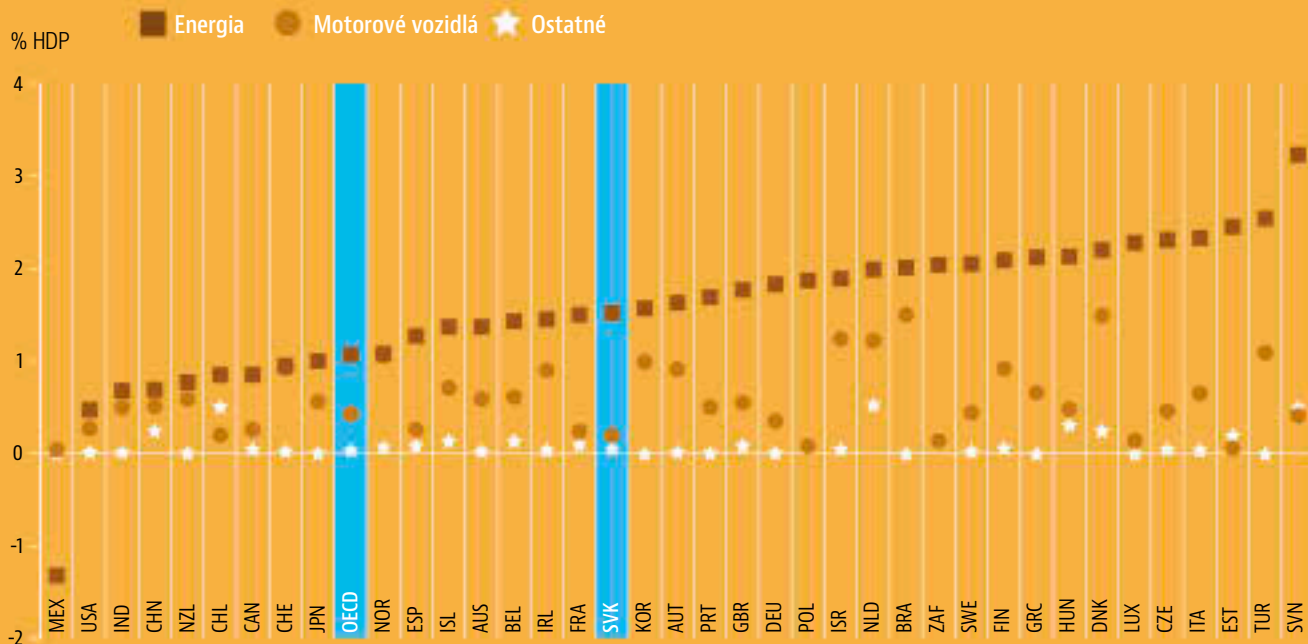

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888932925255>

Využitie environmentálnych daní zostáva v mnohých krajinách obmedzené

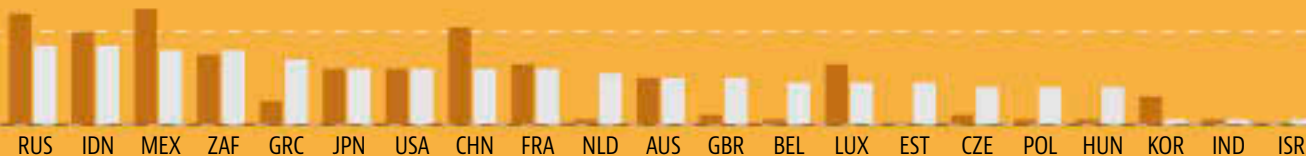
Rozpis príjmov z environmentálnych daní ako % HDP, 2012

Zoradené od najnižšej po najvyššiu za energiu

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888932925825>

KÓDY ISO	AUS Austrália	DNK Dánsko	IND India	MEX Mexiko	SVK Slovenská republika
	AUT Rakúsko	EST Estónsko	IDN Indonézia	NLD Holandsko	SVN Slovinsko
	BEL Belgicko	FIN Fínsko	IRL Írsko	NZL Nový Zéland	ESP Španielsko
	BRA Brazília	FRA Francúzsko	ISR Izrael	NOR Nórsko	SWE Švédsko
	CAN Kanada	DEU Nemecko	ITA Taliansko	POL Poľsko	CHE Švajčiarsko
	CHL Čile	GRC Grécko	JPN Japonsko	PRT Portugalsko	TUR Turecko
	CHN Čína	HUN Maďarsko	KOR Kórea	RUS Ruská federácia	GBR Spojené kráľovstvo
	CZE Česká republika	ISL Island	LUX Luxembursko	ZAF Južná Afrika	USA Spojené štáty

Meranie pokroku v oblasti zeleného rastu

aj naďalej stabilná.

Celkový tlak na prírodné zdroje je však neustále vysoký a v oblasti kvality prírodných zdrojov, ekosystému, ktorý vytvárajú, a ich integrovaného spravovania stojíme pred dôležitými výzvami. Oblasť s vysokou biodiverzitou ubúda a mnohé ekosystémy degradujú. Obzvlášť vysoké ohrozenie **biodiverzity** je v krajinách s vysokou hustotou obyvateľstva a tam, kde využívanie pôdy a rozvoj infraštruktúry vedú k zvýšeniu fragmentácie prírodných biotopov.

Mnohé **druhy živočíchov a rastlín** sú ohrozené, tretina svetových populácií rýb je zaťažená nadmerným rybolovom a mnohé **lesy** ohrozuje degradácia, fragmentácia a premena na iné spôsoby využívania. Tlak na zdroje vody je aj naďalej vysoký; v niektorých prípadoch môže lokálny nedostatok vody obmedzovať ekonomickú aktivitu.

Prospieva ľuďom zlepšenie ochrany životného prostredia?

Väčšina obyvateľstva v krajinách OECD prospieva zlepšením hygienických podmienok; verejné čističky odpadových vôd prinášajú osov takmer 80 % obyvateľov. Vystavenie obyvateľstva znečisteniu ovzdušia oxidmi síry a drobnými časticami je čoraz nižšie. Aj naďalej však zdravie ľudí ohrozuje prízemný ozón, oxidy dusíka a obzvlášť jemné častice. Odhady ceny znečistenia ovzdušia v krajinách OECD poukazujú na to, že ďalšie obmedzenie znečistenia môže byť výrazne prospešné. Čelíme tiež výzvam obnovovania čoraz starších systémov vodovodov a kanalizácie a problémom je tiež prístup k efektívnemu čisteniu odpadových vôd v malých usadlostiach alebo izolovaných obydliach.

Vytvára posun k zelenšiemu rastu ekonomické príležitosti?

Zvyšuje sa snaha krajín zaviesť politiku zeleného rastu podporovaním nových technológií a inovácií a využívaním nástrojov ekonomiky. Porovnateľné informácie o hospodárskych príležitostiach, ktoré politiky zeleného rastu vytvárajú v oblastiach pracovných miest a konkurencieschopnosti, sú však stále nedostatočné. Dynamické aspekty zeleného rastu sa len ťažko dajú štatisticky zaznamenať a mnohé snahy o meranie sa zameriavali viac na „zelené aktivity“ než na „zelenú premenu“ ekonomiky a globálnych dodávateľských reťazcov.

Sektory, ktoré produkujú **environmentálne tovary a služby**, si udržiavajú rastúci (hoci nízky) podiel na ekonomike. Verejné výdavky na výskum a vývoj týkajúci sa životného prostredia a energetickej efektivity vzrástli, rovnako ako percento „zelených“ **patentov**. Využitie **zdanenia týkajúceho sa ochrany životného prostredia** rastie, je však v porovnaní so zdanením práce obmedzené. Podpora farmárov, ktorí najviac

zaťažujú životné prostredie, sa znížila, zároveň sa zvýšil podiel podpory, ktorá zahŕňa požiadavky na ochranu životného prostredia.

Vytvárajú sa **medzinárodné finančné toky**, ktoré presadzujú zelenší rast. Aj keď sa **trhy s emisiami uhlíka** kvôli finančnej kríze a zníženému priemyselnému výstupu zmenšili, objavili sa nové príležitosti v oblasti čistej energie; medzinárodné **investičné** toky do čistej energie presiahli investície do technológie fosílnych palív. Nové príležitosti sa objavili aj vo finančných inštitúciách, ktoré vydávajú **zelené cenné papiere**, a v **exportných úverových agentúrach**, ktoré uľahčujú investície súkromného sektora do projektov s hodnotením dosahu na životné prostredie. **Rozvojová pomoc** na účely ochrany životného prostredia naďalej rastie a pomoc vynaložená na rozvoj obnoviteľných zdrojov energie presiahla pomoc vynaloženú na neobnoviteľné zdroje.

Veľká časť rozvoja sa však stále odohráva okrajovo a politickým opatreniam často chýba koherentnosť, čo podkopáva prechod k zelenému rastu. Krajiny aj naďalej v mnohých ohľadoch **podporujú** ťažbu a spotrebu **fosílnych palív**. Okrem toho tiež posun k nízkouhlíkovej ekonomike zdržiavajú rozdiely v **zdanení energií**, nízke zdanenie palív s vysokým dosahom na životné prostredie a výnimky na spotrebu paliva v niektorých sektoroch. V ich reformách majú krajiny významnú príležitosť získať vyššie daňové príjmy a zároveň nákladovo efektívnejšie dosiahnuť environmentálne ciele.

DATABÁZA ZDROJOV

- *Towards Green Growth in Southeast Asia*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264224100-en>
- *Policy Instruments to Support Green Growth in Agriculture*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264203525-en>
- *OECD Environmental Performance Reviews*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/19900090>

INFORMAČNÝ KÚTIK

Text a grafika sú spracované z OECD/FAO (2014), *OECD-FAO Agricultural Outlook 2014-2023*, OECD Publishing
DOI: http://dx.doi.org/10.1787/agr_outlook-2014-en

Výhľad pre poľnohospodárstvo – nasýtiť svet

Farmári a rybári sveta budú v nasledujúcich 10 rokoch schopní uspokojiť dopyt. Stúpajúce príjmy, urbanizácia a nové stravovacie návyky posilnia prechod k strave bohatšej na bielkoviny, tuky a cukor. Ceny stúpnu, ale udržia sa pod historicky vysokými úrovňami. India má prevažne vegetariánske stravovacie návyky, rozsiahle orné pôdy a pomalú urbanizáciu obyvateľstva, čo vytvára jedinečné možnosti aj výzvy, ale očakáva sa, že spotreba aj produkcia potravín na obyvateľa budú aj naďalej stúpať.

Medzinárodné ceny hlavných plodín klesli zo svojich historických maxím, a to predovšetkým ako reakcia na prudký nárast úrody v sezóne 2013/14. Ceny mäsových a mliečnych výrobkov oproti tomu dosiahli historicky vysoké hodnoty, pretože ponuka v roku 2013 nedosiahla očakávanú úroveň. Svetové ceny etanolu a bionafty pokračovali v poklese z historicky najvyšších úrovní, ktoré dosiahli v roku 2011; obidve komodity kvôli dostatočnej ponuke.

Očakáva sa, že **dopyt po poľnohospodárskych produktoch** zostane stabilný, aj keď bude v porovnaní s posledným desaťročím narastať pomalšie. Hlavnou zložkou ľudskej stravy zostávajú obilniny, ale rast príjmov, urbanizácia a zmeny stravovacích návykov prispievajú k prechodu na stravu s vyšším obsahom bielkovín, tukov a cukru.

V najbližšom desaťročí sa predpokladá, že chov **dobytka a produkcia biopalív** porastú rýchlejšie než **pestovanie rastlinných plodín**. Táto meniac sa štruktúra celosvetovej poľnohospodárskej výroby spúšťa relatívny posun od základných potravín, akými sú pšenica a ryža, k zrninám a olejinám, aby sa uspokojil dopyt po potravinách, krmivách a biopalivách. Najväčšia časť zo zvýšenej produkcie bude pochádzať z oblastí, kde sú určujúce faktory ako dostupnosť pôdy a vody a politické regulačné opatrenia čo najmenej obmedzujúce.

Očakáva sa, že **ceny rastlinných plodín** budú ešte rok alebo dva klesať, následne sa ustália na hodnotách vyšších než pred rokom 2008, ale výrazne pod nedávnymi maximami. Očakáva sa nárast cien mäsa, mliečnych výrobkov a rýb. Predpokladá sa však, že v strednodobom horizonte ceny obilia aj živočíšnych produktov v reálnom vyjadrení poklesnú. Predpokladané pomery zásob k spotrebe obilnín výrazne vzrástli, čo by malo upokojiť obavy, pokiaľ ide o cenové výkyvy.

Svetovú produkciu rýb bude riadiť predovšetkým nárast v oblasti akvakultúry v rozvíjajúcich sa krajinách. Trvale vysoké náklady v kontexte pevného dopytu budú držať ceny rýb výrazne nad historickým priemerom; to bude v nasledujúcom desaťročí brzdiť nárast v spotrebe. Rast produkcie bude pochádzať predovšetkým z rozvojových krajín v Ázii a Latinskej Amerike.

Obchod aj naďalej rastie, aj keď v porovnaní s minulým desaťročím je to pomalším tempom. Severná a Južná Amerika si posilnia svoju pozíciu ako hodnotou aj objemom dominantné exportné oblasti, Afrika a Ázia zvýšia svoj čistý dovoz, aby uspokojili rastúci dopyt.

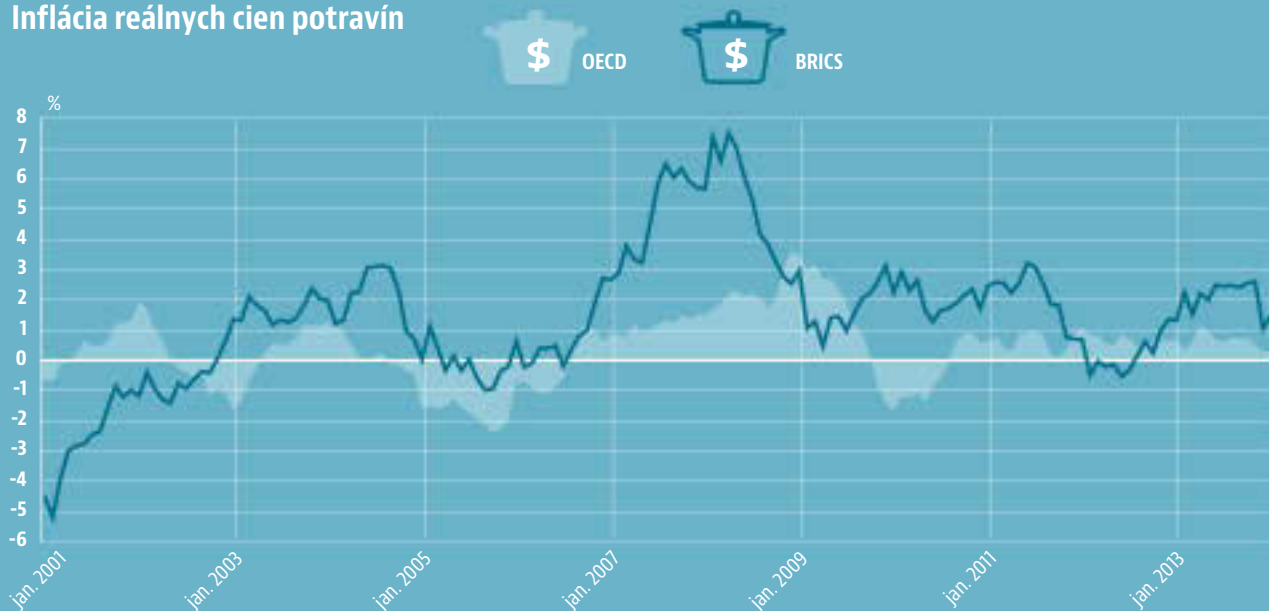
Vďaka **nedávnym politickým reformám agrárnych trhov** a trhov s produktmi rybolovu a akvakultúry môžu ponuka a dopyt lepšie reagovať na signály trhu; obidva trhy

Výhľad OECD pre poľnohospodárstvo

Vybrané údaje

Ceny potravín sú v rozvíjajúcich sa krajinách nestabilnejšie

Inflácia reálnych cien potravín

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933098725>

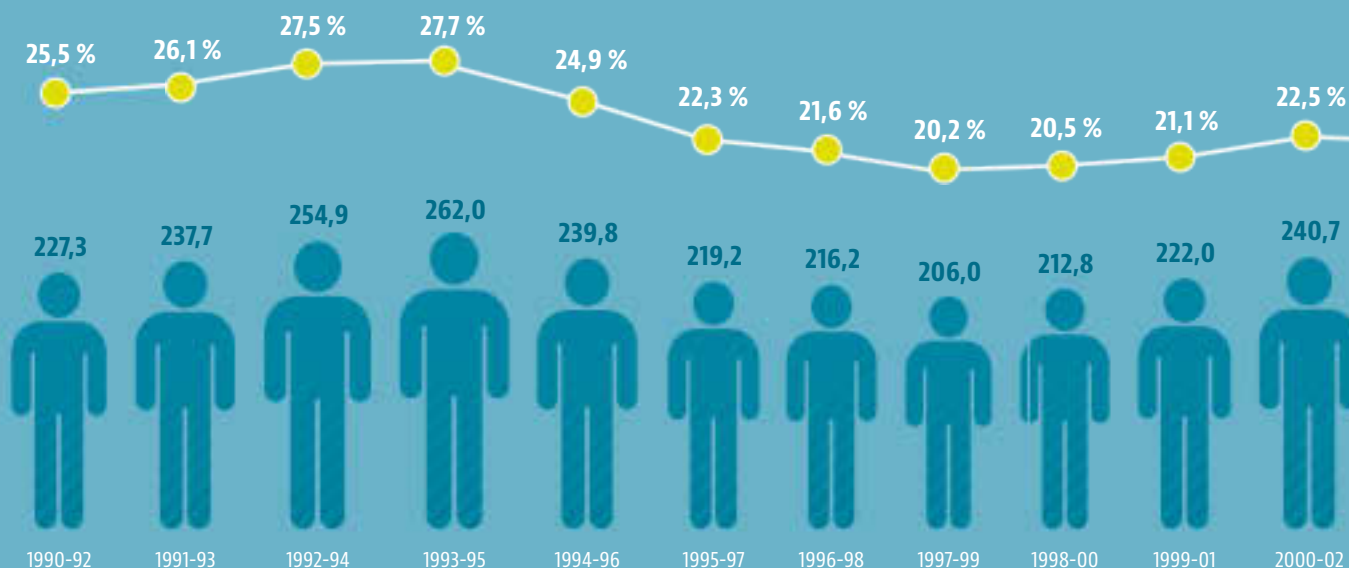
Menej ľudí v Indii bude hladovať

Počet osôb trpiacich podvýživou (v miliónoch)

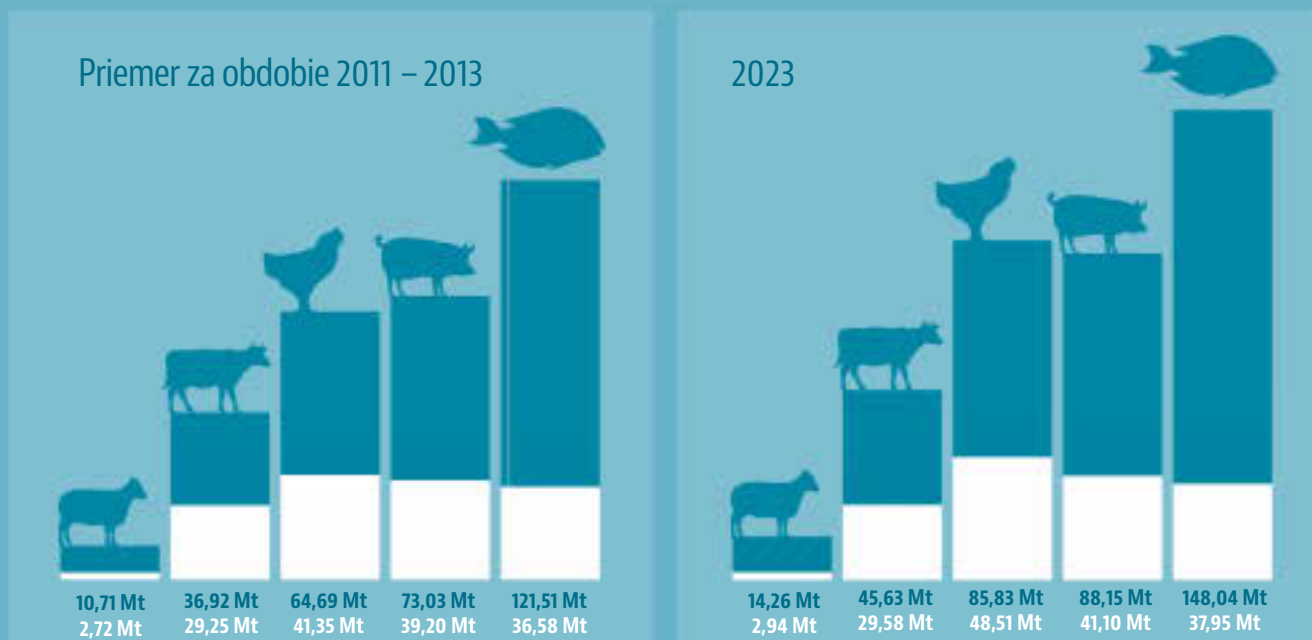
Podiel obyvateľstva v %

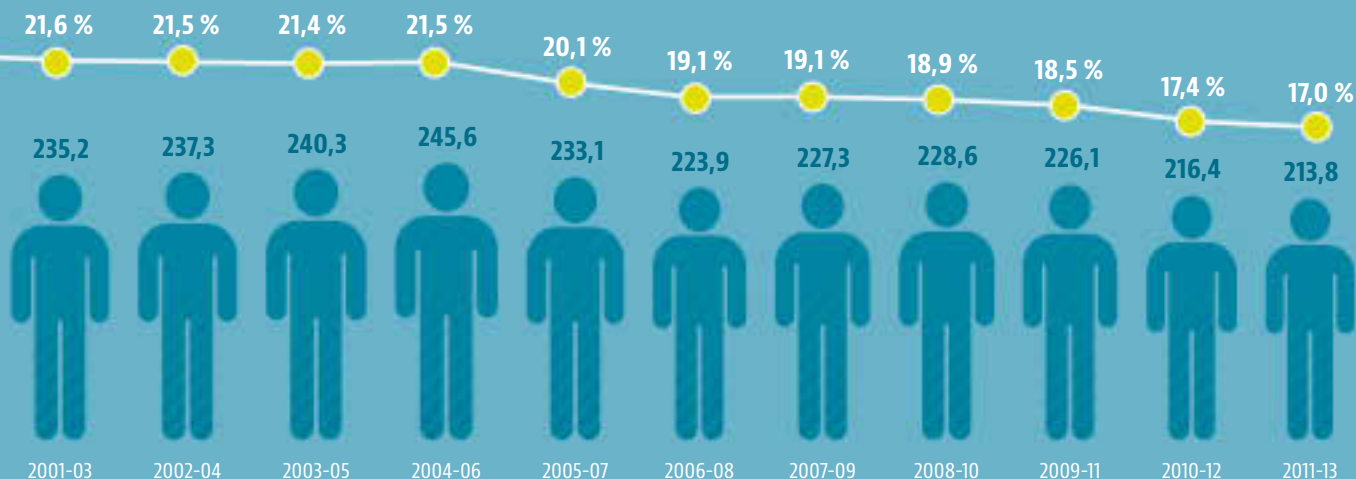
StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933099067>

Rozvíjajúce sa krajiny spotrebúvajú viac mäsa a rýb

● Rozvinuté ● Rozvíjajúce sa Mt = milión ton

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933098763>

Grafické znázornenia sú prevzaté z: OECD/FAO (07/2014), OECD-FAO Agricultural Outlook 2014-2023, OECD Publishing

DOI: http://dx.doi.org/10.1787/agr_outlook-2014-en.

Výhľad v poľnohospodárstve – nasýtiť svet

však aj naďalej ovplyvňujú politické opatrenia, ako napríklad podpora výrobcov, verejné uskladňovanie a nariadenia týkajúce sa biopalív. Prebiehajú ešte ďalšie zmeny politík. Počas minulého roka bolo dohodnuté prijatie Zákona o poľnohospodárstve z roku 2014 v Spojených štátoch amerických a prijatie reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky Európskej únie z roku 2013. Ich ustanovenia však nie sú zahrnuté v súčasných predpokladoch, pretože ešte neboli dokončené podrobnosti ich implementácie.

Prognózy svetových komodít do roku 2023

Obilniny: Svetové ceny hlavných obilnín sa na začiatku obdobia, ktoré Výhľad sleduje, zmiernia, čo posilní svetový obchod. Predpokladá sa, že zásoby porastú, pričom zásoby ryže v Ázii dosiahnu rekordne vysoké úrovne.

Olejniny: Hektárové výmery olejnin celosvetovo rastú, aj keď pomalším tempom; neustály dopyt po rastlinných olejoch tlačí ceny nahor.

Cukor: Po oslabení na konci roka 2013 sa kvôli silnému celosvetovému dopytu medzinárodné ceny cukru vrátia na vyššie hodnoty. Export z Brazílie, hlavného vývozcu cukru, bude ovplyvnený etanolovým trhom.

Mäso: Silný dopyt Ázie a obnovovanie stád v Severnej Amerike podporujú vyššie ceny mäsa, ceny hovädzieho mäsa dosiahnu rekordne vysoké úrovne. Počas intervalu výhľadu prekoná spotreba hydiny spotrebu bravčového mäsa a nahradí ho tak na pozícii najkonzumovanejšieho mäsového výrobku.

Mliečne výrobky: Ceny mierne klesnú zo súčasných vysokých úrovní najmä vďaka konzistentnému rastu objemu výroby v hlavných produkčných krajinách a vďaka obnovenému rastu v Číne. India prekoná Európsku úniu a stane sa najväčším producentom mlieka na svete. V priebehu sledovaného obdobia si vybuduje významný export sušeného odtučneného mlieka.

Ryby: Rast produkcie v akvakultúre sa bude sústrediť v Ázii. Akvakultúra zostáva jedným z najrýchlejšie rastúcich potravinových sektorov a v roku 2014 prekoná v ľudskej spotrebe rybolov.

Biopalivá: Úroveň spotreby a produkcie biopalív sa majú zvýšiť o viac než 50 %, na čele bude etanol z cukrového roztoku a bionafta. Ceny etanolu stúpajú ruka v ruku s cenou ropy, cena bionafty bližšie sleduje vývoj ceny rastlinného oleja.

Bavlna: Predpokladané uvoľnenie nahromadených svetových zásob spôsobí zníženie ceny, čo zvýši spotrebu. Ceny sa na pôvodné hodnoty vrátia do roku 2023.

Zameranie na Indiu

Posledné vydanie Výhľadu sa zameriava na **Indiu**, druhú najľudnatejšiu krajinu sveta s najväčším počtom farmárov

a tiež s najväčším počtom ľudí s neistým prístupom k potravinám. Indiu podľa Výhľadu čaká **relatívne optimistický scenár**: predpokladá sa, že si udrží rast produkcie aj spotreby potravín, a to predovšetkým vďaka sektorom s vyššou pridanou hodnotou.

Nový Národný zákon o potravinovej bezpečnosti je najväčším programom zabezpečujúcim právo na potraviny, aký bol kedy prijatý: vydáva prídely dotovaných obilnín (za približne 90 % pod maloobchodnou cenou) vyše 800 miliónom ľudí. Zavedenie tohto programu do praxe bude veľká výzva.

Dotácie na podporu rozšírenejšieho používania hnojív, pesticídov, osív, vody, elektriny a úverov spolu s cenami trhovej podpory prispeli v poslednom desaťročí k vytvoreniu silného medziročného rastu poľnohospodárskych výstupov. Tieto programy aj naďalej podporujú rast produkcie, čo Indii umožňuje výrazne rozšíriť dodávky na obyvateľa, aj keď v nasledujúcom desaťročí sa absolútne hodnoty rastu kvôli stúpajúcim tlakom na strane zdrojov znížia.

Indická strava zostane z veľkej časti vegetariánska, bude však pestrejšia. Predpokladá sa nárast v spotrebe obilnín, ale k lepšiemu príjmu živín z potravy prispeje vyššia spotreba mlieka a mliečnych výrobkov, strukovín, ovocia a zeleniny. Dôležitým a rastúcim zdrojom bielkovín budú ryby, pričom spotreba mäsa výrazne narastie, napriek tomu však zostane na jednej z najnižších priečok na svete.

Hlavné neistoty spočívajú v makroekonomickej výkonnosti, udržateľnosti rastu výnosov z úrody a uskutočniteľnosti vládnych programov.

Poznámka k makroekonomickým prognózam

Makroekonomická situácia, ktorá je základom tohto Výhľadu, predpokladá v krajinách OECD priemerný ročný rast HDP 2,2 %. Ekonomické vyhliadky mnohých rozvíjajúcich sa ekonomík sú síce silné, ale v porovnaní s posledným desaťročím sa zmenili na mierny pokles. Väčšina afrických ekonomík vykazuje silný rast. Posilnenie amerického dolára ovplyvní konkurencieschopnosť viacerých krajín. Odhaduje sa, že cena ropy dosiahne do roku 2023 hodnotu 147 USD za barel.

DATABÁZA ZDROJOV

- *OECD Compendium of Agri-environmental Indicators*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264186217-en>
- *Climate Change, Water and Agriculture: Towards Resilient Systems*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264209138-en>
- *Agricultural Policy Monitoring and Evaluation 2014: OECD Countries*
DOI: http://dx.doi.org/10.1787/agr_pol-2014-en

INFORMAČNÝ KÚTIK

Text a grafika sú spracované z OECD (2014), *Perspectives on Global Development 2014: Boosting Productivity to Meet the Middle-Income Challenge*, OECD Publishing
DOI: http://dx.doi.org/10.1787/persp_glob_dev-2014-en

Produktivita ako výzva

Prudkému rastu rozvíjajúcich sa ekonomík hrozí spomalenie kvôli nedostatku opatrení na zvýšenie produktivity.

Mnoho krajín so stredným príjmom nesmeruje ku konvergencii s príjmami na osobu v krajinách OECD:

Silný rast počas väčšej časti ostatného desaťročia výrazne podporil zvyšovanie podielu rozvojových krajín na svetovej ekonomike. Pomôže však tento proces „presúvania bohatstva“ týmto krajinám časom dosiahnuť hodnoty priemerného príjmu na osobu krajín OECD? Po dlhom období obrovského rozvoja sa začal rast v niektorých ekonomikách so stredným príjmom spomaľovať. Pri zachovaní súčasného tempa rastu sa viacerým krajinám so stredným príjmom nepodarí do roku 2050 dosiahnuť priemerný príjem krajín OECD. Túto výzvu ešte viac prehľbuje spomalenie v Číne, kde doterajší prudký rast prospieval susedným krajinám aj dodávateľom, obzvlášť vývozcom prírodných zdrojov.

Nárast produktivity je kľúčový: Prechodom z nízkopríjmovej ekonomiky sa zvyšuje produktivita presunom pracovnej sily zo sektorov s nižšou do sektorov s vyššou produktivitou. Tento presun môže hrať významnú úlohu aj v krajinách so stredným príjmom, napríklad v Indii a Indonézii. Keď sa však tento proces spomalí, ekonomika sa musí čoraz viac zameriavať na zvyšovanie produktivity v rámci sektorov. Tento posun je jasne viditeľný v celkovom raste produktivity krajín OECD. Vidíme ho tiež v Číne, ktorá zvýšila produktivitu v mnohých oblastiach výroby využitím svetových poznatkov cez priame zahraničné investície a dovozom kapitálového tovaru a súčiastok.

Produktivita však rastie pomalým tempom:

Ak sa má konvergencia udržať, musí sa rast produktivity zrýchliť. Za posledné desaťročie prispieval v mnohých krajinách so stredným príjmom rast produktivity k ekonomickému rastu len minimálne. Okrem toho nebol tento rast produktivity dostatočne vysoký na to, aby znížil rozdiel v produktivite oproti rozvinutým krajinám. V Brazílii, Mexiku a Turecku sa rozdiel dokonca zvýšil. Naopak Čína zaznamenala významný rast produktivity: približne 10 % ročne v produktivite práce a viac než 7 % v celkovej faktorovej produktivite výroby a služieb. Za posledné desaťročie sa tešila rastu celkovej faktorovej produktivity aj India, aj keď oproti rozvinutým krajinám aj naďalej značne zaostáva.

Niektoré tradičné ťahúne rastu sú na ústupe:

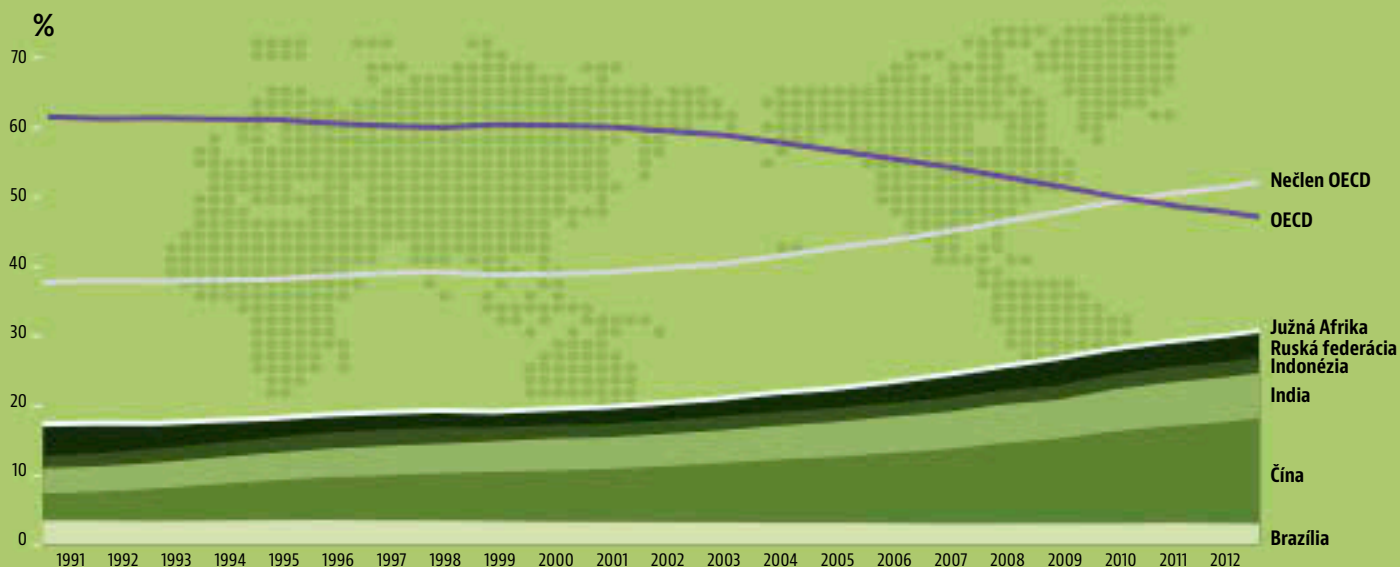
Keďže sa už mnohé krajiny so stredným príjmom nemôžu spoliehať na niektoré výhody, ktoré mali ako krajiny s nižším príjmom, je zvyšovanie produktivity obzvlášť dôležité. Medzi takéto výhody patrí napríklad lacná pracovná sila a rýchly rast, ktorý je výsledkom investične podporovaného vývoja exportných odvetví. Okrem toho sa demografická situácia krajín so stredným príjmom stáva pre rast menej priaznivým. Vzostup na úroveň krajiny so stredným príjmom je často urýchlený demografickými zmenami, kedy úmrtnosť klesá rýchlejšie než pôrodnosť, takže má populácia čoraz vyšší podiel obyvateľov v produktívnom veku. Niektoré oblasti majú stále potenciál vyťažiť z tejto demografickej dividendy; sú to predovšetkým južná Ázia a subsaharská Afrika. V ostatných oblastiach sa však demografické výhody strácajú.

Perspektíva globálneho vývoja podľa OECD

Vybrané údaje

Presúvanie bohatstva

% podiel na svetovom HDP podľa PPP (parita kúpnej sily)

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933057419>

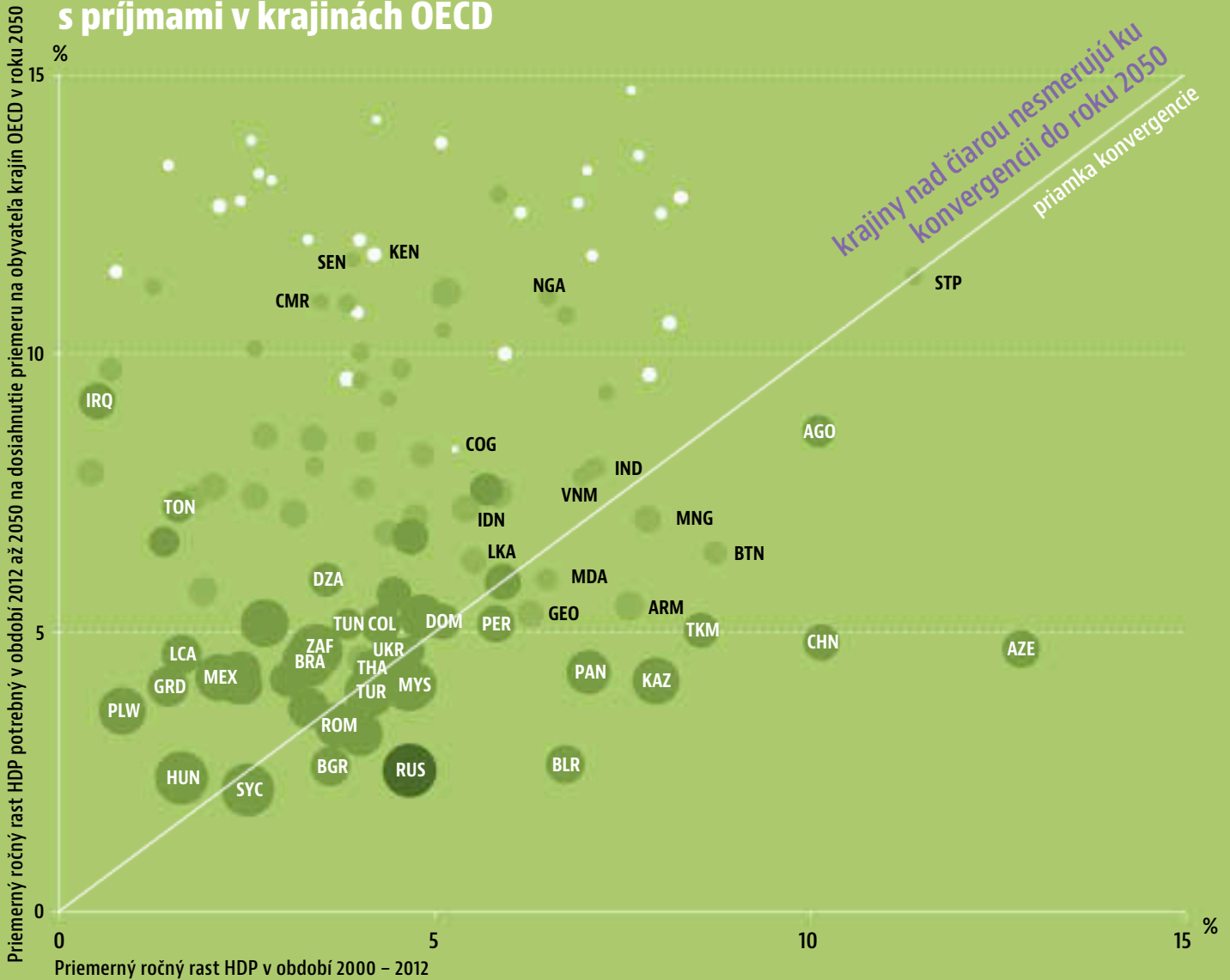
Rast produktivity je zvyčajne vyšší v službách než vo výrobe

Rast produktivity práce v sektorech služieb v porovnaní s výrobou – zmena v období 2002 – 2007

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933058426>

Mnoho krajín so stredným príjmom nesmeruje ku konvergencii s príjmami v krajinách OECD

Vysoký príjem

Vyšší stredný príjem

Nížší stredný príjem

Nízky príjem

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888933057533>

KÓDY ISO

AGO Angola	BTN Bhután	DZA Alžírsko	IRQ Irak	MEX Mexiko	PLW Palau	SYC Seychely	TUR Turecko
ARM Arménsko	CHN Čína	GEO Gruzínsko	KAZ Kazachstan	MNG Mongolsko	ROM Rumunsko	THA Thajsko	UKR Ukrajina
AZE Azerbajdžan	CMR Kamerun	GRD Grenada	KEN Keňa	MYS Malajzia	RUS Ruská federácia	TKM Turkménsko	VNM Vietnam
BGR Bulharsko	COG Kongo	HUN Maďarsko	LCA Svätá Lucia	NGA Nigéria	SEN Senegal	TON Tonga	ZAF Južná Afrika
BLR Bielorusko	COL Kolumbia	IDN Indonézia	LKA Srí Lanka	PAN Panama	STP Svätý Tomáš a Princov ostrov	TUN Tunisko	
BRA Brazília	DOM Dominikánska republika	IND India	MDA Moldavsko	PER Peru			

Produktivita – nasledujúca výzva

Ekonomiky so stredným príjmom môžu zvyšovať produktivitu:

Neustálou diverzifikáciou do sektorov s vyššou pridanou hodnotou v poľnohospodárstve, priemysle a službách:

Diverzifikácia je obzvlášť dôležitá v krajinách so stredným príjmom, ktoré zažívajú rast priemernej mzdy, ako aj v krajinách bohatých na prírodné zdroje.

Inovovaním na základe svetových poznatkov a rozvojom vnútroštátnych inovačných kapacít:

Aj rozvinutejšie krajiny so stredným príjmom majú stále výrazný priestor na zlepšenie technológií. Okrem lepšej integrácie do globálnych obchodných systémov a využitia zahraničných poznatkov cez obchod, priame zahraničné investície a iné prostriedky si krajiny musia tiež vyvinúť kapacity na inováciu nových produktov a procesov, aby lepšie napĺňali svoje vlastné potreby a aby si vytvorili vlastné výhody oproti konkurencii.

Reformou trhov výrobkov, pracovných a finančných trhov a rozvojom zručností:

V mnohých krajinách so stredným príjmom je budovanie konkurencieschopných, inovatívnych podnikov často obmedzované nevhodným regulačným prostredím a nedostatkom zručností.

Podporovaním konkurencieschopných sektorov služieb:

Vnútroštátny sektor služieb má priestor rásť, aby uspokojil dopyt rastúcej strednej triedy. Služby tiež môžu zvýšiť konkurencieschopnosť výroby a byť zdrojom exportných ziskov.

Môžu tiež naďalej využívať „staré“ hnacie sily rastu pomocou:

Presunu pracovnej sily zo sektorov s nižšou do sektorov s vyššou produktivitou:

Mnohé krajiny so stredným príjmom, napríklad India, Indonézia, Irán a Malajzia, môžu stále ťažiť z presunu pracovnej sily v poľnohospodárstve, výrobe a službách do sektorov s vyššou produktivitou.

Plne využiť rast poháňaný hromadením faktorov:

Väčšina krajín so stredným príjmom má stále priestor na zlepšenie vo využití pracovnej sily a môže ďalej hromadiť ľudský a fyzický kapitál. Okrem toho sa môže zlepšiť aj efektívna vo využití výrobných faktorov.

Môžu pracovať na distribúcii prínosov výhod rastu:

Zaistením rovnosti šancí: V mnohých krajinách so stredným príjmom je chudoba stále výrazne rozšírená a/alebo za posledné desaťročie narástla nerovnosť príjmov. V „stredných vrstvách“ sa objavuje frustrácia zo životnej úrovne a ich nedostatočnej účasti na rozhodovaní, čo v niektorých ekonomikách so stredným príjmom vytvára napätie. Tieto sociálne výzvy sa musia riešiť poskytnutím lepších verejných statkov, zvyšovaním kvality života

obyvateľstva, poskytovaním väčšieho množstva pracovných príležitostí a zaistením lepšieho zastúpenia obyvateľstva na ovplyvňovaní ekonomiky.

Vývojom efektívnych regionálnych politík, ktoré podpora spravodlivejší rast a zredujú rozdiely medzi regiónmi:

Tento krok si vyžaduje identifikáciu konkurenčných výhod jednotlivých regiónov a poskytovanie verejných služieb na mieru miestnym potrebám, pričom prioritu by mali dostať husto zaľudnené chudobné oblasti.

Zvýšením energetickej efektivity a environmentálnej udržateľnosti:

Diverzifikácia do sektorov s nižšou spotrebou energie a zavedenie energeticky úsporných technológií by zvýšilo odolnosť voči výkyvom v cenách energie a zmenám v reguláciách a preferenciách. Okrem toho sa musí aj pri tvorení úspešných rozvojových stratégií venovať viac pozornosti environmentálnej udržateľnosti.

Môžu zvýšiť efektívnu vlády:

Vyvinutím lepšej schopnosti zostavovať a zavádzať plány:

Efektívne plánovanie a zavádzanie opatrení sa nedá dosiahnuť bez lepšieho školenia úradníkov a vládnych úradníkov a zvýšenia spolupráce medzi jednotlivými ministerstvami. Odvážne zmeny v stratégii môžu byť politicky náročné a nákladné, aj keď stále menej než žiadne zmeny. Na získanie podpory väčšiny zúčastnených strán, aby sa mohli reformy zaviesť, sú potrebné efektívne komunikačné stratégie a správne načasovanie a zoradenie reforiem.

DATA BÁZA ZDROJOV

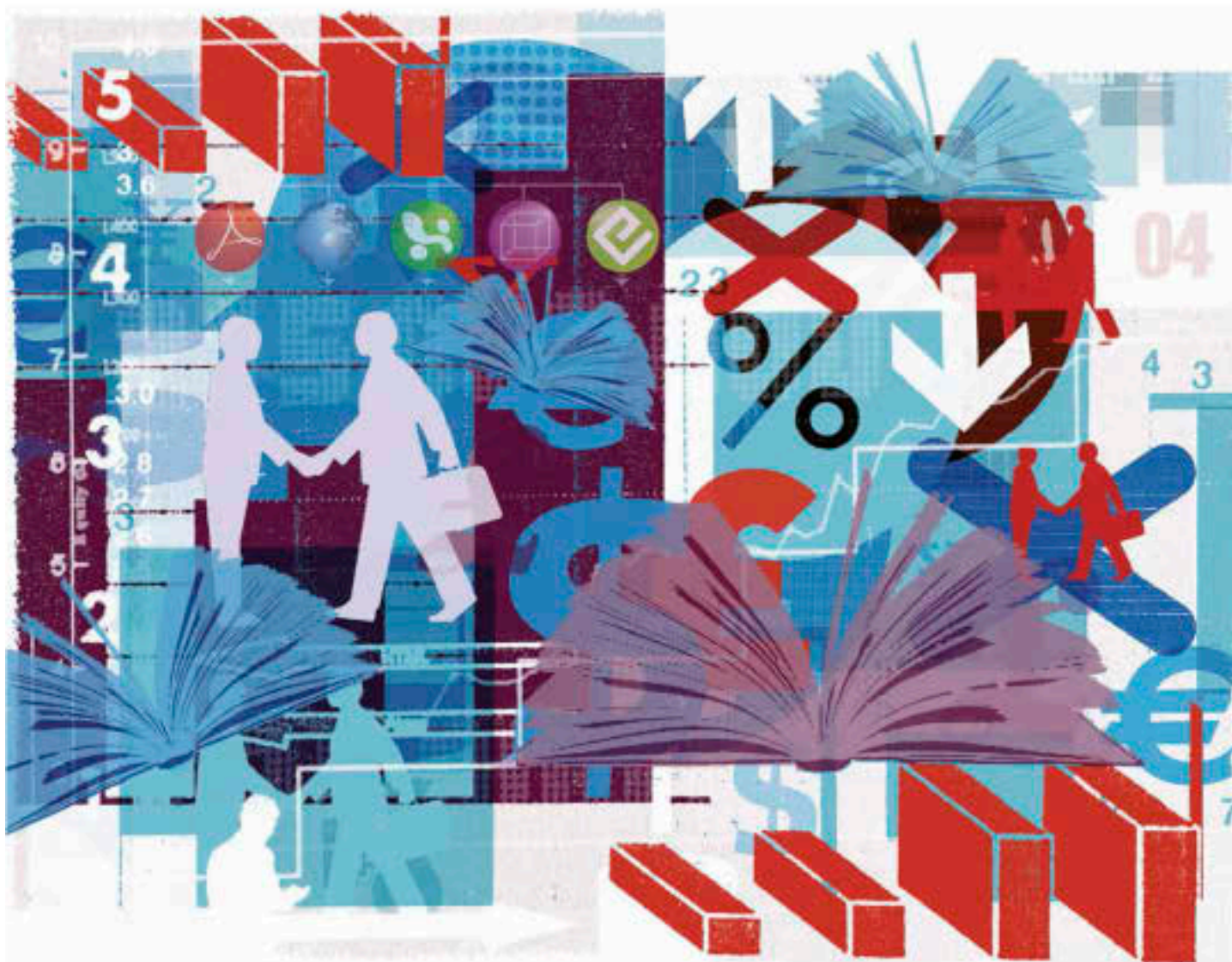
- *African Economic Outlook 2014: Global Value Chains and Africa's Industrialisation*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/aeo-2014-en>
- *Economic Outlook for Southeast Asia, China and India 2014: Beyond the Middle-Income Trap*
DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/saeo-2014-en>
- *Perspectives on Global Development 2014: Boosting Productivity to Meet the Middle-Income Challenge*
DOI: http://dx.doi.org/10.1787/persp_glob_dev-2014-en

BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES

OECD*iLibrary*

Globálna znalostná báza OECD

Viac ako 1 milión stiahnutí za mesiac!

www.oecd-ilibrary.org

2./3. JÚNA
2015

OECD FORUM 2015

Najvýznamnejšie podujatie OECD určené pre širokú verejnosť sa pravidelne uskutočňuje tesne pred každoročným Ministerským zasadnutím Rady OECD (MCM).

Pridajte sa k nám! Diskutujme spoločne o najpálčivejších globálnych otázkach aj s lídrami z mimovládneho sektora.

Poznačte si termín!

www.oecd.org/forum